

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

الحق یقیناً

www.ghaemiyeh.com
www.ghaemiyeh.org
www.ghaemiyeh.net
www.ghaemiyeh.ir

قرآن

امام مہدیؑ و زنان

محمد رضا نسوری

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قرآن، امام مهدی علیه السلام و زنان

نویسنده:

محمد رضا نصوری

ناشر چاپی:

بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (علیه السلام)

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۹	قرآن، امام مهدی علیه السلام و زنان
۹	مشخصات کتاب
۹	اشاره
۱۲	فهرست مطالب
۱۸	مقدمه
۲۳	بخش اول: الگوهای از زنان
۲۳	اشاره
۲۵	فصل ۱: زنان الگو در قرآن
۲۵	اشاره
۲۹	۱. آسیه
۳۴	۲. مریم
۴۱	فصل ۲: زنان الگو در صدر اسلام و عصر بعثت
۴۱	اشاره
۴۲	۱. آمنه
۴۳	۲. فاطمه بنت اسد
۴۵	۳. خدیجه
۴۷	۴. ماریه
۴۹	۵. سمیه
۵۰	۶. اسماء
۵۲	۷. أم ایمن
۵۵	فصل ۳: زنان نمونه در دوران اهل بیت علیه السلام
۵۵	اشاره
۵۶	۱. حضرت فاطمه علیها السلام

۵۹	۲. فضه
۶۰	۳. أم البنین علیها السلام
۶۱	۴. أم وهب
۶۳	۵. زینب علیها السلام
۶۶	۶. أم فروه
۶۶	۷. نجمه
۶۸	۸. فاطمه معصومه علیها السلام
۶۹	۹. حبابه
۷۱	۱۰. سبیکه
۷۲	۱۱. حکیمه
۷۳	۱۲. نرجس
۷۵	بخش دوم: زنان در آخرالزمان و عصر ظهور
۷۵	اشاره
۷۷	فصل ۱: زن در دوران آخرالزمان
۷۷	اشاره
۷۸	زن در دوران آخرالزمان
۸۷	فصل ۲: زن در دوران ظهور
۹۳	بخش سوم: مسئولیت ها و وظائف زنان در عصر غیبت
۹۳	اشاره
۹۴	۱. معرفت و شناخت به امام
۹۸	۲. تربیت نسل منتظر
۱۰۳	۳. رعایت حجاب و عفاف
۱۰۶	۴. اصلاح نفس و تاسی به امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف
۱۱۰	۵. فعالیت و کوشش
۱۱۰	اشاره
۱۱۴	الف. دعوت به خدا

- ب. مقابله با انحرافات و بدعتها ۱۱۶
- ج. رعایت ادب و محبت نسبت به امام علیه السلام ۱۲۰
- د. ذکر مناقب و فضایل حضرت مهدی موعود عجل الله تعالی فرجه الشریف ۱۲۲
- ه. مداومت به خواندن دعای غریق ۱۲۴
- و. صدقه دادن به نیابت از حضرت مهدی علیه السلام ۱۲۵
- ز. مهیا و مطیع امام بودن ۱۲۶
۶. جدیت در عبادات و حفظ دین ۱۲۹
۷. ایجاد ظرفیت های لازم ۱۳۲
۸. صبر و صبوری ۱۳۵
۹. حفظ آبروی مسلمان ۱۳۷
۱۰. نخوردن مال یتیم ۱۳۸
۱۱. دشنام ندادن ۱۳۹
۱۲. پایداری و مقاومت در دین داری ۱۳۹
- بخش چهارم: ویژگی های زنان منتظر ۱۴۳
- اشاره ۱۴۳
۱. خداشناس حقیقی ۱۴۴
۲. شب زنده داری و انسان صالحه ۱۴۶
۳. امانت داری ۱۴۸
۴. اخلاص ۱۴۸
۵. شجاعت ۱۴۹
۶. ایثار ۱۵۰
۷. بردباری و ساده زیستی ۱۵۲
۸. صلابت و استواری ۱۵۴
- بخش پنجم: مسئله رجعت و زنان ۱۵۷
- اشاره ۱۵۷
- رجعت در لغت و اصطلاح ۱۵۸

۱۶۰	رجعت در قرآن
۱۶۱	رجعت در ادعیه و زیارات
۱۶۳	ویژگی رجعت کنندگان
۱۶۳	۱. ایمان خالص
۱۶۳	۲. معرفت خالص
۱۶۴	۳. تسلیم در برابر با اهل بیت علیهم السلام
۱۶۴	۴. آماده جهاد و مبارزه
۱۶۵	زنان رجعت کننده
۱۶۸	منابع و مأخذ
۱۸۱	درباره مرکز

قرآن، امام مهدی علیه السلام و زنان

مشخصات کتاب

سرشناسه:نصوری، محمدرضا، ۱۳۴۹ -

عنوان و نام پدیدآور:قرآن، امام مهدی علیه السلام و زنان/محمدرضا نصوری .

مشخصات نشر:قم: بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود(عج)، ۱۳۹۲.

مشخصات ظاهری:۱۶۸ ص.

شابک:۹۷۸-۶۰۰-۶۲۶۲-۶-۹۵

وضعیت فهرست نویسی:فیا

موضوع:محمد بن حسن (عج)، امام دوازدهم، ۲۵۵ق. -- یاوران

موضوع:رجعت

موضوع:زنان در اسلام

موضوع:رجعت -- جنبه های قرآنی

شناسه افزوده:بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (عج)

رده بندی کنگره:BP۲۲۴/۴/ن۶ق۴ ۱۳۹۲

رده بندی دیویی:۲۹۷/۴۶۲

شماره کتابشناسی ملی: ۳۲۰۱۰۷۱

ص:۱

اشاره

قرآن،

امام مهدی علیه السلام و زنان

قرآن، امام مهدی علیه السلام و زنان

مؤلف: محمدرضا نصوری

ناشر: انتشارات بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود(عج)

نوبت چاپ: اول _ تابستان ۱۳۹۲

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۲۶۲-۹۵-۶

شمارگان: سه هزار نسخه

قیمت: ۳۰۰۰ تومان

تمامی حقوق © محفوظ است.

- قم: انتشارات بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود(عج)، مرکز تخصصی مهدویت / خیابان شهدا / کوچه آمار(۲۲) / بن بست شهید علیان / ص.پ: ۱۱۹-۳۷۱۳۵ / همراه: ۰۹۱۰۹۶۷۸۹۱۱ / تلفن: ۳۷۷۴۹۵۶۵ و ۳۷۷۳۷۸۰۱ (داخلی ۱۱۷ و ۱۱۶) / ۳۷۸۴۱۱۳۰ (فروش) / ۳۷۸۴۱۱۳۱ (مدیریت) / فاکس: ۳۷۷۳۷۱۶۰ و ۳۷۷۴۴۲۷۳

- تهران: بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود(عج) / تلفن: ۸۸۹۵۹۰۴۹ / فاکس: ۸۸۹۸۱۳۸۹ / ص.پ: ۳۵۵-۱۵۶۵۵

www.mahdi۳۱۳.com

با قدردانی و تشکر از همکارانی که در تولید این اثر نقش داشته اند:

اعضای محترم شورای کتاب حجج اسلام مجتبی کلباسی، محمدصابر جعفری، مهدی یوسفیان، محمدرضا فؤادیان و آقایان احمد مسعودیان (مدیر داخلی)، عبدا... شریفی (مدیر فروش)، مرتضی دانش طلب (مدیر مالی)، عباس فریدی (طراح جلد و صفحه آرا) و کلیه کسانی که ما را یاری نمودند.

مدیر مسئول انتشارات بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود(عج)

حسین احمدی

۰۹۲۰۷-۴

ص: ۲

فهرست مطالب

مقدمه ۶

بخش اول: الگوهای از زنان ۱۱

فصل ۱

زنان الگو در قرآن ۱۳

آسیه ۱۷

۲. مریم ۲۲

فصل ۲

زنان الگو در صدر اسلام و عصر بعثت ۲۹

۱. آمنه ۳۰

۲. فاطمه بنت اسد ۳۱

۳. خدیجه ۳۳

۴. ماریه ۳۶

۵. سمیه ۳۷

۶. اسماء ۳۸

۷. أم ایمن ۴۰

فصل ۳

زنان نمونه در دوران اهل بیت علیه السلام ۴۳

۱_ حضرت فاطمه علیها السلام ۴۴

۳. فضه ۴۷

٤. أم البنين عليها السلام ٤٨

ص: ٣

۵. اُمّ وهب ۴۹

۲. زینب علیها السلام ۵۱

۶. اُم فروه ۵۴

۷. نجمه ۵۵

۸. فاطمه معصومه علیها السلام ۵۶

۹. حبابه ۵۸

۱۰. سبیکه ۵۹

۱۱. حکیمه ۶۰

۱۲. نرجس ۶۲

بخش دوم: زنان در آخرالزمان و عصر ظهور ۶۵

فصل ۱

زن در دوران آخرالزمان ۶۷

زن در دوران آخرالزمان ۶۸

فصل ۲

زن در دوران ظهور ۷۷

بخش سوم: مسئولیت ها و وظائف زنان در عصر غیبت ۸۳

۱. معرفت و شناخت به امام ۸۴

۲. تربیت نسل منتظر ۸۸

۳. رعایت حجاب و عفاف ۹۳

۴. اصلاح نفس و تأسی به امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف ۹۶

۵. فعالیت و کوشش ۱۰۰

الف. دعوت به خدا ۱۰۴

ب. مقابله با انحرافات و بدعتها ۱۰۶

ج. رعایت ادب و محبت نسبت به امام علیه السلام ۱۱۰

د. ذکر مناقب و فضایل حضرت مهدی موعود عجل الله تعالی فرجه الشریف ۱۱۲

ه. مداومت به خواندن دعای غریق ۱۱۴

و. صدقه دادن به نیابت از حضرت مهدی علیه السلام ۱۱۵

ص: ۴

- ز. مهیا و مطیع امام بودن ۱۱۶
۶. جدیت در عبادات و حفظ دین ۱۱۹
۷. ایجاد ظرفیت های لازم ۱۲۲
۸. صبر و صبوری ۱۲۵
۹. حفظ آبروی مسلمان ۱۲۷
۱۰. نخوردن مال یتیم ۱۲۸
۱۱. دشنام ندادن ۱۲۹
۱۲. پایداری و مقاومت در دین داری ۱۲۹
- بخش چهارم: ویژگی های زنان منتظر ۱۳۳
۱. خداشناس حقیقی ۱۳۴
۲. شب زنده داری و انسان صالحه ۱۳۶
۳. امانت داری ۱۳۸
۴. اخلاص ۱۳۸
۵. شجاعت ۱۳۹
۶. ایثار ۱۴۰
۷. بردباری و ساده زیستی ۱۴۲
۸. صلابت و استواری ۱۴۴
- بخش پنجم: مسئله رجعت و زنان ۱۴۷
- رجعت در لغت و اصطلاح ۱۴۸
- رجعت در قرآن ۱۵۰

رجعت در ادعیه و زیارات ۱۵۱

ویژگی رجعت کنندگان ۱۵۳

زنان رجعت کننده ۱۵۵

منابع و مأخذ ۱۵۸

ص: ۵

«زنان» از ارکان اصلی جامعه و دارای ویژگی‌ها و خصایص ویژه‌ای هستند. زن در اسلام کانون مهر و محبت و مظهر زیبایی و شادابی است. او اجازه دارد با رعایت موازین شرعی در جامعه حضور یافته و نقش ایفا کند. اما دنیاگرایان و مادیون، نگاه دیگری به زن دارند و از این موجود لطیف، به عنوان کالای تبلیغاتی استفاده می‌کنند!! در اسلام به زنان فقط دستورات خاصی داده نشده بلکه الگوی کامل و نمونه‌های پسندیده‌ای نیز از آنان به دیگران معرفی شده است تا با پیروی از آنان، در راه روشن قرار گرفته و یاور دین الهی باشند. در قرآن کریم به نمونه‌های زیادی از زنان اشاره شده که در دوران رسالت پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم و ائمه اطهار علیهم السلام

در صحنه حاضر و تأثیرگذار بودند. آنان در دوران غیبت و عصر ظهور نیز با توجه به توانایی های خود، نقش مهمی را ایفا خواهند کرد. خداوند در قرآن تصریح کرده که زن و مرد در پیشگاه الهی از منزلت یکسانی برخوردارند.

زنان، بخشی از جامعه اند که در حوزه ایمان و کمال، تفاوتی با مردان ندارند و گاه به مقامی بالاتر نیز دست می یابند و کارهای مهمی انجام می دهند که نمونه آن در عصر حاضر نمایان بوده و نشانگر حضور پرشور و معنوی زنان در عرصه های مختلف است. حال اگر او حقیقت و جایگاه وجودی خویش را درک کند و در مسیری که آیین الهی برای وی معین کرده، حرکت نماید، به مقام بسیار والا- و ارزشمندی از کمالات روحی و معنوی دست می یابد. چنان که امام خمینی رحمه الله فرمود: «از دامن زن مرد به معراج می رود»^(۱). و «ما می خواهیم زن در مقام والای انسانیت خودش باشد... زن باید در

ص:۷

سرنوشت خودش دخالت داشته باشد»^(۱). بر این اساس هرکس که می خواهد ویژگی یک منتظر را بداند و الگوی خوبی برای دیگران باشد، باید نمونه های خوب و بد آن را از منظر قرآن و تاریخ بشناسد تا خود یک الگوی مطلوب برای دیگران باشد و بتواند خود را به الگوهای شایسته نزدیک کند. از این رو ضروری است زنان عصر ما، هرچه بیشتر، معارف ناب مهدوی، رسالت ها و وظایف خود آشنا شوند تا بتوانند جامعه را به سوی وضعیت مطلوب سوق دهند و نسلی را تربیت کنند که زمینه ساز ظهور حضرت مهدی موعود عجل الله تعالی فرجه الشریف گردند.

در این نوشتار زنان برگزیده ای که در قرآن از آنان به نیکی یاد شده و نیز زنانی که در دوران اهل بیت علیهم السلام نقش آفرینی کرده اند، به عنوان الگوی نسل امروز، معرفی شده اند و با بیان وظایف زنان در عصر حاضر سعی شده گامی در زمینه سازی ظهور حضرت مهدی علیه السلام

ص: ۸

برداشته شود تا آنان بتوانند به خوبی نسل منتظر را تربیت و آماده نمایند.

در پایان از تلاش همه دست اندرکاران بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود عجل الله تعالی فرجه الشریف و مرکز تخصصی مهدویت خاصه حجت الاسلام والمسلمین مهدی یوسفیان معاونت پژوهش که در تدوین این اثر نگارنده را یاری کرده اند، تشکر می‌نمایم. جای دارد از صبر و بردباری همسر مکرمه و فرزندانم سپاس ویژه ای داشته باشم؛ چرا که با فراهم ساختن محیط مناسب، در نگارش این کتاب تأثیرگذار بوده‌اند. امید دارم خداوند متعال به همه تلاشگران عرصه مهدویت و شما خوانندگان گرامی لطف و عنایت خاصی داشته باشد و در این مسیر، یار و دستگیر رهروان راه ولایت باشد. در پایان خواهشمندم ما را از نظرات و پیشنهاد های خود بهره مند نماید.

«اللهم عجل لولیک الفرج»

حوزه علمیه قم

محمد رضا نصوری

های از شخصیت در عرصه فعلی گاهیا بل شرایط موجود نیز کمک میکهای مناسب نزدیک کنند چرا که الگوی خوب علاوه به نقش که در تعیین و وضعیت م

ص: ۹

بخش اول: الگوهای از زنان

اشاره

ص: ۱۱

فصل ۱: زنان الگو در قرآن

اشاره

ص: ۱۳

الگو به معنای نمونه و شخصیت مطلوبی است که می توان او را اسوه و راهنمای خود در زندگی قرار داد.

انسان وارسته، الگوی دیگر انسان ها در انجام اعمال صالح و پسندیده است. اگر مرد است، الگوی همه مردم است، نه فقط مردان و اگر زن است، باز الگوی همه است، نه زنان. قرآن دو نمونه خوب و دو نمونه بد از زنان را یاد می کند. از نظر قرآن «انسان کامل» الگوی همه زنان و مردان، در همه عصرها و نسل هاست؛ اعم از اینکه زن یا مرد باشد. [\(۱\)](#)

خداوند در قرآن (سوره تحریم) چهار نمونه

ص: ۱۴

۱- ر.ک: عبدالله جوادی آملی، زن در آئینه جلال و جمال، ص ۱۵۳.

از زنان را یاد می کند که دو تن مظهر پاکی و دو تن نمونه ناپاکی هستند. زن لوط و زن نوح دو نمونه و الگوی بد هستند که در قرآن نام آنها ذکر شده است: ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا- لِلَّذِينَ كَفَرُوا امْرَأةَ نُوحٍ وَامْرَأةَ لُوطٍ كَانَتَا تَحْتَ عَبْدَيْنِ مِنْ عِبَادِنَا صَالِحِينَ فَخَانَتَاهُمَا فَلَمْ يُغَيِّبَا عَنْهُمَا مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَقِيلَ ادْخُلَا النَّارَ مَعَ الدَّاخِلِينَ؛ (۱) «خدا برای کسانی که کافر شده اند، زن نوح و زن لوط را مثل آورده که هر دو در تحت سرپرستی دو بنده از بنندگان صالح ما بودند ولی به آن ها خیانت کردند و ارتباط با این دو (پیامبر) سودی به حالشان نداشت. و به آن ها گفته شد: «وارد آتش شوید همراه کسانی که وارد می شوند!».

البته منظور از خیانت، خیانت مکتبی، اعتقادی و فرهنگی به پیامبر خدا است؛ یعنی در برابر دین او بدرفتاری و به خدا خیانت کردند؛ لذا خداوند این دو زن را نمونه مردم تبه کار و بزهکار معرفی می کند.

ص: ۱۵

پیام آیه این است که تک تک افراد در مقابل اعمال خویش، مسئول بوده و همسر پیامبر بودن، موجب شرافت نیست. همچنین هشدار می‌دهد که تصور نکنند همسری رسول خدا از مجازات آنها جلوگیری می‌کند.

به هر حال این دو زن خیانت کردند، اما عمل آنان منافی عفت نبود؛ همانطور که پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «ما بغت امراه نبی قطّ»؛ «همسر هیچ پیامبری، آلوده عمل منافی عفت نشد.»^(۱)

در تفسیر نمونه در بیان آیه ۱۰ سوره تحریم آمده است: «به دو همسر پیامبر اسلام _ که در ماجرای افشای اسرار و آزار آن حضرت دخالت داشتند _ هشدار می‌دهد که گمان نکنند همسری پیامبر، به تنهایی می‌تواند مانع کیفر آن‌ها باشد! همان گونه که رابطه همسران نوح و لوط، به خاطر خیانت از خاندان نبوت و وحی قطع شد و گرفتار عذاب الهی شدند. در ضمن هشدار می‌دهد که همه مؤمنان و تمام قشرها که پیوندهای

ص: ۱۶

۱- جلال الدین سیوطی، الدر المنثور فی تفسیر الماثور، ج ۶، ص ۲۴۵.

خود را با اولیاء الله _ در صورت گناه و عصیان _ مانع عذاب الهی نیندارند.» (۱).

اگر در عصر حاضر، زنان به مسیری که پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و ائمه علیه السلام ترسیم کرده اند، توجه نکنند و به فرمان های الهی عمل نکنند، گرفتار انحراف شده و سعادت نصیب آنان نخواهد شد.

از طرفی در قرآن زانی نمونه و خوب معرفی شده اند که شایسته الگوگیری هستند. از برجسته ترین چهره های تاریخ می توان به آسیه همسر فرعون اشاره کرد که در برابر یکی از پلیدترین جباران تاریخ، شجاعانه ایستاد و الگوی همت و شجاعت برای نسل امروز شد. همین طور حضرت مریم علیها السلام نمونه عفت و پاکدامنی است که در اینجا به سیره و زندگی این بانوان برگزیده پرداخته می شود:

۱. آسیه

وی همسر فرعون است که در میان زرق و برق و تجملات زندگی می کرد؛ ولی هرگز

ص: ۱۷

۱- تفسیر نمونه، ج ۲۴، ص ۳۰۰.

تسلیم هوای نفس نگردید و با ایمان محکم به پروردگار، مدافعی حقیقی برای حضرت موسی علیه السلام بود. وی موسی علیه السلام را از آب گرفت و از وی پرستاری کرد و هرگز اجازه نداد به او آسیبی برسد. آسیه در خانه ای زندگی می کرد که صاحب آن خانه ادعای «أَنَا رَبُّكُمْ الْأَعْلَى» (۱) داشت و شعار «مَا عَلِمْتُ لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرِي» (۲) را می داد!! در میان این ادعاهای پوچ و فرومایه، آسیه ندای خداپرستی سر می دهد و در این راه، شکنجه ها را تحمل می کند. فرعون دستور داد مردم را جمع کنند و آن گاه به دستور او آسیه را به زمین خوابانند و دست و پایش را به چهارمیخ بستند؛ سپس سنگ بزرگی را بر روی سینه اش قرار دادند!! (۳) در همین حال آسیه به

ص: ۱۸

-
- ۱- نازعات (۷۹) آیه ۲۴ (من پروردگار والای شما هستم).
  - ۲- قصص (۲۸)، آیه ۳۸ (برای شما الهی به غیر از خودم نمی شناسم).
  - ۳- السعید ابوعلی الفضل بن حسن طبرسی، مجمع البیان، ج ۱۰، ص ۳۱۹ (مؤسسه انتشارات فراهانی، تهران).

دیدار حق شتافت و ندای پروردگارش را لیک گفت.

مقاومت آسیه در برابر فرعون و حفظ دین خود باعث گردید نامش زینت بخش صحیفه ایمان و خداپرستی باشد و قرآن از او به عنوان نمونه خوب یاد می کند. این نیست که همسر فرعون نمونه زنان خوب است، بلکه او نمونه جامعه اسلامی است و جامعه از وی الگو می گیرد؛ نه اینکه فقط زنان باید از او درس بگیرند؛ بلکه جامعه اسلامی باید از او درس بگیرد. (۱) علت معرفی آسیه، به عنوان نمونه و الگوی قرآنی، علامه طباطبایی رحمه الله می فرماید: «همسر فرعون قرب پروردگار را به عنوان کرامت معنوی و استقرار در بهشت را به عنوان کرامت صوری می طلبد. وی جوار حق را بر ملکه مصر بودن و جلال و جبروت فرعون، ترجیح می دهد و از فرعون و کردار او و قومش

ص: ۱۹

۱- ر. ک: زن در آینه جلال و جمال، ص ۱۵۵.

صاحب تفسیر نور در باره افکار و رفتار آسیه می نویسد:

۱. محیط زده نبود و جامعه، شخصیت او را نساخته بود. او با منطق در برابر رژیم فاسد ایستاد.
۲. زرق و برق زده نبود و به تمام مظاهر دنیوی پشت کرد و از کاخ و رفاه و مادیات گذشت.
۳. فضای سکوت و خفقان را شکست.
۴. صبور بود و زیر شکنجه جان داد و شهید شده ولی از راه و مکتبش دست برنداشت.
۵. حامی رهبر معصوم زمان خود، حضرت موسی علیه السلام بوده
۶. بلند همت بود؛ او به کمتر از بهشت و قرب خدا قانع نبود.
۷. شهامت داشت و تهدیدات فرعون در او اثر نگذاشت.

ص: ۲۰

۸. رضای خالق را به رضای خلق، مقدم داشت.

۹. منطق و عقل و وحی را به مسائل خانوادگی ترجیح داد

۱۰. همسر فرعون، ثابت کرد بسیاری از شعارهایی که در طول زمان، جزء فرهنگ مردم شده، غلط است و باید آن را عوض کرد. مثلاً می گویند:

الف. خواهی نشوی رسوا، هم رنگ جماعت شو، اما آسیه گفت: من هم رنگ جماعت نمی شوم و رسوا هم نمی شوم.

ب. می گویند: یک دست صدا ندارد، اما او ثابت کرد که یک نفر می تواند موج ایجاد کند.

ج. می گویند: زن شخصیت مستقل ندارد، اما او ثابت کرد زن در انتخاب راه مستقل است.

د. می گویند: با مشت نمی شود به جنگ درفش رفت؛ اما او ثابت کرد حق ماندنی است و اگر مشت روی آهن اثر ندارد، روی افکار عمومی در تاریخ اثر دارد.

ه. می گویند: با یک گل بهار نمی شود؛ اما او

ثابت کرد اگر خدا بخواهد، با یک گل هم بهار می شود

و. می گویند: فلانی نمک خورد و نمک گیر شده اما همسر فرعون با اینکه نان و نمک فرعون را خورده بود، ولی از عقیده او متنفر بود و می گفت: «نجنی من فرعون»؛ خدایا! مرا از دست فرعون نجات بده. (۱)

۲. مریم

دختر «حنّه و عمران بن ماثان» است. حضرت مریم علیها السلام الگو و نمونه زن مقاوم، پاکدامن و با خداست. نام وی ۳۴ بار در قرآن آمده و خداوند نام هیچ زنی را با اسم خاص در قرآن ذکر نکرده؛ جز مریم علیها السلام و تنها سوره ای که به نام یک زن در قرآن آمده؛ مریم علیها السلام است. او هدیه ای بود از سوی خداوند به پدر و مادر پیرش. حضرت مریم علیها السلام نه تنها صادق بود؛ بلکه از صدیقین به شمار می آید. چرا خداوند در باره

ص: ۲۲

وی می فرماید: (۱) «وَمَرْيَمَ ابْنَتَ عِمْرَانَ الَّتِي أَحْصَيْنَتْ فَرْجَهَا فَنفَخْنَا فِيهِ مِنْ رُوحِنَا وَصَدَّقَتْ بِكَلِمَاتِ رَبِّهَا وَكُتِبَ لَهَا مِنَ الْغَنِيِّينَ؛ و مریم دختر عمران، همان کسی است که خود را پاک دامن نگه داشت و ما از روح خود، در آن دمیدیم، او کلمات پروردگار و کتابش را تصدیق کرد و از مطیعان فرمان خدا بود.» در این آیه حضرت مریم علیها السلام به عنوان الگوی پاکدامنی و راستگو برای مردان و زنان معرفی شده است. در واقع ارزش زن به پاکدامنی و صداقت اوست، چرا که فرزند پاک از دامان مادری پاک برمی خیزد و حضرت مریم چنین زنی بود.

حَنَّة (مادر حضرت مریم) علیها السلام در دوران کهولت سن، به خداوند پناه برد و با کمال فروتنی و زاری از پروردگارش خواست تا فرزندش را به وی و عمران عنایت کند و او در عوض، «فرزند» را به بیت المقدس تقدیم کند

ص: ۲۳

۱- تحریم، (۶۶)، آیه ۱۲.

تا خدمتکار خانه خدا شود. وقتی مریم به دنیا آمد، مادرش سخت نگران شد؛ زیرا او پسری می خواست تا خدمتکار گردد، ولی خداوند به او دختری عنایت فرمود. مادر مریم با حسرت عرضه داشت: «قَالَتْ رَبِّ إِنِّي وَضَعْتُهَا أُنْثَىٰ؛ «خدایا! فرزندی که زاده ام دختر است؟» (۱) اما خداوند به او فرمود: «وَلَيْسَ الذَّكَرُ كَالْأُنْثَىٰ» (هرگز پسر نمی تواند نقش این دختر را ایفا کند.) (۲)

در اینجا خداوند به او اطمینان داد که مقام حضرت مریم علیها السلام، از مردانی که حنّه حسرتشان را می خورد، بالاتر است. پیام آیه هم این است که گاهی مقام دختر در برکت عمر و پاکدامنی، می تواند به جایی برسد که خیلی از مردان نمی توانند به آن برسند. پس از آنکه مریم علیها السلام به بیت المقدس سپرده شد، سرپرستی وی به زکریا رسید و زکریا هم به شکرانه این نعمت، وسایل

ص: ۲۴

۱- آل عمران، (۳)، آیه ۳۶.

۲- آل عمران، (۳)، آیه ۳۶.

آسایش و تربیت طفل را فراهم ساخت. هرگاه زکریا، در محراب عبادت بر مریم علیها السلام وارد می شد، غذایی در کنارش می دید. روزی از او پرسید: این غذاها را از کجا آورده ای؟ مریم علیها السلام گفت: این از ناحیه خداست، خداوند هر کس را بخواهد بی حساب روزی می دهد. (۱)

مریم علیها السلام هر روز ارتباط معنوی خود را با خداوند ارتقا می داد و خدا هم دل او را باتقوا، نورانی می ساخت. مقام او چنان والا بود که با فرشتگان سخن می گفت و آنها را می دید.

تا آنکه خداوند حضرت عیسی علیه السلام را به وی عطا فرمود؛ در حالی که مردم می گفتند: «يَا مَرْيَمُ لَقَدْ جِئْتِ شَيْئًا فَرِيًّا» (۲)؛ «ای مریم! کار بسیار عجیب و بدی انجام دادی». او به فرمان خداوند کودک را به یاری طلبید و عیسی علیه السلام در گهواره گفت: «إِنِّي عَبْدُ اللَّهِ آتَانِي الْكِتَابَ

ص: ۲۵

۱- ر. ک: آل عمران، (۱۳)، آیه ۳۷.

۲- مریم، (۱۹)، آیه ۲۷.

وَجَعَلَنِي نَبِيًّا»^(۱)؛ «من بندهٔ خدایم! او به من کتاب آسمانی داده و مرا پیامبر قرار داده است». پیام این آیه، آن است که ما همیشه باید حقیقت را آشکار کنیم؛ هرچند گروهی ناراحت شوند و نیز امتیازات و برتری‌های خود را از خدا بدانیم. مقام معنوی مریم علیها السلام آن قدر بالا بود که فرزندش، پس از مرگ مادر ناله سرداد و گفت: «دیگر چه کسی مرا در اطاعت از خداوند کمک می‌کند.»^(۲)

البته در ارزیابی مقام و کمالات حضرت مریم علیها السلام، نقش مادر وی را نباید نادیده گرفت:^(۳)

حضرت مریم علیها السلام هم به مرحله‌ای رسید که قرآن کریم از وی به عنوان صدیقه یاد می‌کند. این مبالغه در تصدیق است و صدیقین کسانی هستند که با انبیا و صالحان و شهیدان همراه هستند. سرّ اینکه مریم علیها السلام صدیقه است، آن نیست که اخبار عادی را تصدیق کرد و آنچه که

ص: ۲۶

۱- مریم، (۱۹)، آیه ۳۰.

۲- ذبیح الله محلاتی، ریاحین الشریعه، دارالکتب اسلامیة، تهران ج ۲، ص ۲۸۲.

۳- زن در آئینه جلال و جمال، ص ۱۵۹.

دیگران باور دارند، او نیز تصدیق نمود؛ بلکه حقیقتی را تصدیق کرد که دیگران باور نداشتند و زبان به تهمت وی گشودند؛ در حالی که مریم برای پذیرش این امر غیرعادی، آیت و علامت نطلبید(۱). در واقع او تسلیم محض بود.

قرآن در همه موارد، زن را همانند مرد سهیم می داند و آنها را در زمره صالحان و اولیای خاص قرار داده و نمونه هایی را برای نسل آینده، الگو معرفی می کند. البته نه فقط برای زنان؛ بلکه الگو برای مردم جامعه که باید از آنان، درس معرفت بگیرند و بر ایمان خود بیفزایند.

توجه به این نکته ضروری است که قرآن با طرح الگوهای مثبت و منفی، ثابت می کند زن به عنوان موجودی مستقل، بر سرنوشت خویش حاکم بوده و هرگز سرنوشت او با دیگران گره نخورده است. در فرهنگ اسلام زن هرگز وابسته و طفیلی اشخاص دیگر نیست. آیاتی که

ص: ۲۷

۱- زن در آینه جلال و جمال، ص ۱۶۹.

نمونه خوب و بد را معرفی کرده است، استحکام شخصیت زن را به رسمیت شناخته و او را در انتخاب راه حق یا باطل مسئول می داند. (۱)

© © ©

ص: ۲۸

۱- فتحیه فتاحی زاده، زن در تاریخ و اندیشه اسلامی، ص ۳۰۶.

فصل ۲: زنان الگو در صدر اسلام و عصر بعثت

اشاره

ص: ۲۹

در طول تاریخ زنان با ایمان بسیاری نقش آفرین بوده اند و انسان هایی را تربیت کرده اند که به درجه انسان کامل رسیده اند. اینان می توانند به عنوان الگوهای مناسبی، برای زنان جامعه منتظر فعلی باشند. اینها هم می توانند با الگوگیری از آنان، نقش آفرینی کنند و جزء یاران وفادار و تأثیرگذار امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف باشند. در این فصل به معرفی چهره های شاخص یاری دهنده اهل بیت علیهم السلام و زنان وفادار می پردازیم.

۱. آمنه

آمنه، دختر وهب بن عبد مناف، همسر عبدالله بن عبدالمطلب، مادر گرامی رسول خدا است که به پاکی و عفت شهره بود. (۱) آمنه مادری

ص: ۳۰

۱- محمد بن جریر طبری، تاریخ طبری، ج ۲، ص ۴.

بود که خداوند او را برای دنیا آوردن رسولش محمدا صلی الله علیه و آله و سلم برگزید. آمنه در پنج سالگی فرزندش، در هنگام بازگشت از یثرب در محلی بنام «ابواء» از دنیا رخت بر بست و پیامبر خدا صلی الله علیه و آله و سلم از سن پنج سالگی یتیم و تنها ماند.^(۱) اینها همه نشانگر لیاقت و شرافت والای آمنه است.

۲. فاطمه بنت اسد

فاطمه، دختر اسد بن هاشم، همسر ابوطالب و مادر گرامی امام علی علیه السلام است. وی پیرو مذهب حنیف حضرت ابراهیم علیه السلام بود و هرگز بت پرست و مشرک نبود و با ظهور اسلام به پیامبر اکرم ایمان آورد.^(۲)

وی بعد از خدیجه اسلام آورد. حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم بارها به خانه وی رفته، به استراحت پرداختند و نسبت به او احترام فوق العاده ای

ص: ۳۱

۱- علی بن برهان الدین، سیره حلبی شافعی، ج ۱، ص ۱۲۵.

۲- ریاحین الشریعه، ج ۳، ص ۶.

معمول داشتند. (۱) فاطمه بنت اسد تنها زنی است که فرزند خود را در کعبه به دنیا آورد. روزی که دیوار کعبه شکافته شد، وی به درون کعبه رفت و حضرت علی علیه السلام را در شب ۱۳ رجب به دنیا آورد. (۲)

فاطمه بنت اسد، اولین زنی بود که با پای پیاده از مکه به مدینه هجرت کرد. (۳) در مدینه وقتی از دنیا رفت، پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «امروز من مادرم را از دست دادم». (۴) سپس دستور داد بانوان با احترام، بدن وی را غسل دهند. آن گاه پیراهن خود را به عنوان کفن برای او فرستاد و در مراسم تشییع جنازه این بانوی گرامی، شرکت کرد و حتی تابوت وی را بردوش گرفت. سپس در کندن قبر وی هم مشارکت کرد و در حقیقت چنین دعا فرمود: «پروردگارا

ص: ۳۲

۱- ابن ابی الحدید، شرح نهج البلاغه، ج ۱، ص ۱۴ (مکتبه آیت الله العظمی المرعشی النجفی، قم)

۲- بحار الانوار، ج ۳۵، ص ۸.

۳- کلینی، اصول کافی، ج ۱، ص ۴۵۳.

۴- کلینی، اصول کافی، ج ۱، ص ۴۵۳.

من او را به تو می سپارم» (۱).

عمار یاسر علت این همه اهتمام پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم به وی را پرسید؛ حضرت در جواب فرمود: «به راستی فاطمه بنت اسد، مادر من بود؛ زیرا کودکان خود را گرسنه نگه می داشت و مرا سیر می کرد. آنان را گردآلود می گذاشت و مرا شست و شو می داد.» (۲) و «هیچ کس بعد از ابوطالب، مانند فاطمه بنت اسد، به من نیکی نکرد.» (۳)

۳. خدیجه

حضرت خدیجه علیها السلام دختر «خویند»، هم بزرگ زاده بود و هم عفیف و پاکدامن. وی در امور بازرگانی، بسیار موفق و سرآمد قریش بود. او جهت بهبود تجارت خود، حضرت محمد ۹ را - که در آن موقع به جوانی امانتدار و امین معروف بود - دعوت به همکاری نمود تا کاروان

ص: ۳۳

۱- سید هاشم رسولی محلاتی، زندگانی حضرت امیرالمؤمنین، ج ۱، ص ۱۹، انتشارات علمیه اسلامیة، تهران).

۲- احمد بن واضح، تاریخ یعقوبی، ج ۲، ص ۱۴ (دارالقرآن، بیروت).

۳- ابن ابی الحدید، شرح نهج البلاغه، ج ۱، ص ۱۴.

خدیجه را به سفر تجاری برد. در آن سفر سود زیادی به دست آمد. همکاری خدیجه علیها السلام و پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم منجر به ازدواج آنان گشت. بعد از ازدواج، الفت، محبت و معنویتی میان این دو بزرگوار پدید آمد که خدیجه علیها السلام تمام سرمایه و ثروت خود را در اختیار پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم قرار داد و بعد از مبعوث شدن آن حضرت، اولین زنی بود که به محمد صلی الله علیه و آله و سلم ایمان آورد و مسلمان شد. در دوران آغازین بعثت او و حضرت علی علیه السلام، پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم را یاری می کردند و انجام عبادت و اقامه نماز با پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم به مسجد الحرام می رفتند. (۱) این کار شجاعت خدیجه علیها السلام را می رساند که دوشادوش شوهرش، در برابر شرک و بت پرستی عملاً وارد مبارزه شد. حضرت خدیجه علیها السلام علاوه بر اینکه همسر پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و اولین زن مسلمان بود؛ افتخار مادری حضرت زهرا علیها السلام را هم دارد که به عنوان «ام الائمه» شناخته می شود.

ص: ۳۴

۱- فضل بن حسن طبرسی، اعلام الوری با علام الهدی، ص ۲۵ (دارالکتب الاسلامیه _ تهران).

وقتی در سال دهم بعثت عمر پر برکت وی به سرآمد و از دنیا رفت؛ پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم سخت احساس تنهایی نمود و خلأ خدیجه علیها السلام کاملاً در زندگی ایشان نمایان گردید. (۱)

قبر مبارک حضرت خدیجه علیها السلام در مکه مکرمه در قبرستان ابوطالب قرار گرفت و مراسم کفن و دفن او را رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم، برای همسرش انجام داد.

زمانی که مردم ایران دچار سختی و فشارگرانی شده بودند، امام خمینی رحمه الله حضرت خدیجه علیها السلام را به عنوان الگو به جامعه معرفی کرد و از زنان و مردان جامعه خواست تا همچو او در برابر سختی ها مقاوم شوند و زبان به گلایه و نکتند. (۲)

۴. ماریه

ماریه دختر شمعون قبطیه همسر رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم

ص: ۳۵

۱- سید هاشم رسولی محلاتی، زندگانی حضرت محمد خاتم النبیین صلی الله علیه و آله و سلم، ج ۱، ص ۲۱۲ انتشارات علمیه اسلامیة تهران).

۲- ر. ک: صحیفه نور، ج ۱۷، ص ۴۷۳.

و مادر ابراهیم، از قریه حفن از توابع انصنامصر بود. پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم سال ششم هجرت سفیرانی به کشورهای مختلف فرستاد و طی نامه هایی، فرمانروایان آنان را به آیین توحید و اسلام فراخواند. نامه ای نیز به مقوقس فرمانروای مصر نوشت و او را به اسلام دعوت کرد. مقوقس گرچه اسلام را نپذیرفت؛ اما هدایایی برای پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و سلم فرستاد؛ از جمله کنیزی به نام ماریه که بعدها همسر پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم شد و ابراهیم را به دنیا آورد. البته ابراهیم ۱۸ ماه بیشتر زنده نبود و زود از دنیا رفت. ماریه در زمان عمر بن خطاب در سال ۱۴ یا سال ۱۶ ه.ق درگذشت و در قبرستان بقیع دفن شد (۱).

خیزران مادر امام جواد علیه السلام از خاندان ماریه قبطیه می باشد. ماریه مسلمانی شریف، متدین و مقید به آداب دینی بود. به همین جهت بسیار مورد توجه پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و سلم قرار داشت. او در جمع همسران پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم دومین خانمی بود که از

ص: ۳۶

آن حضرت صاحب فرزند شد.

از خصوصیات بسیار خوب ماریه این بود که بسیار رازدار و سرنگه دار بود و این صفت برای زنان امروز، بسیار مهم و الگوی مناسبی است.

۵. سمیه

سمیه، مادر عمار یاسر و کنیز ابوجهل بود. وی در همان آغاز بعثت، به حقانیت اسلام پی برد و به آن ایمان آورد. ابوجهل آن قدر به او تازیانه زد تا دست از اسلام بردارد؛ ولی او استوار و راسخ در عقیده خود باقی ماند.

وقتی ابوجهل با شدیدترین شکنجه‌ها، نتوانست سمیه را از آیین حق بازدارد، تصمیم گرفت وی را به شهادت برساند، از این رو او را کنار کعبه آورد. مشرکان مکه اجتماع کردند و ابوجهل در میان جمعیت به سمیه گفت: «دو راه پیش رو داری: یا از اسلام برگرد و یا اینکه کشته خواهی شد». سمیه بازگشت از دین اسلام را نپذیرفت و راه شهادت را برگزیده و بدین

ص: ۳۷

ترتیب افتخار «اولین شهیده اسلام» را نصیب خود و خانواده یاسر کرد. ابوجهل هم دو شتر آورد و پای سمیه را به شتر بستند و شترها را در جهت مخالف هم حرکت دادند تا اینکه آن بانوی شجاع دو نیمه شد و به شهادت رسید. (۱)

۶. اسماء

اسماء دختر «عمیس» و «خوله»، از جمله افراد پیشتازی بود که دعوت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم را برای مسلمان شدن پذیرفت. او در سال پنجم بعثت، به همراه همسرش «جعفر بن ابی طالب» به حبشه هجرت کرد. خداوند در آنجا به وی سه فرزند به نام های عبدالله، محمد و عون عطا کرد و سرانجام پس از سیزده سال اقامت در حبشه به مدینه مهاجرت نمود. (۲) شوهرش «جعفر طیار» در جنگ موتی سال هشتم هجرت به شهادت رسید و پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم هم بعد از شهادت وی، فرمود: «خداوند به من خبر داد که به همسرت دو بال

ص: ۳۸

۱- شیخ عباس قمی، سفینه البحار، ج ۱، ص ۶۶۴.

۲- الاستیعاب، ج ۴، ص ۲۳۵.

در بهشت عطا کرده است». اسماء هم عرض کرد: «فضایل و خوبی های او را هرگز فراموش نمی کنم».(۱)

اسماء محرم اسرار و یار باوفای حضرت زهرا علیها السلام بود. وی در شب زفاف فاطمه علیها السلام طبق وصیت خدیجه علیها السلام برای آن حضرت مادری کرد. به توفیق این همنشینی و خدمت، لیاقت قابلیت حضرت امام حسن علیه السلام و امام حسین علیه السلام را پیدا کرد.

اسماء همراه با امام علی علیه السلام در غسل و کفن کردن حضرت زهرا علیها السلام شرکت داشت و شبانه همراه با علی علیه السلام بدن حضرت زهرا علیها السلام را دفن کردند.(۲) یکی از افتخارات اسماء این است که او شصت حدیث از پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و سلم نقل کرده است.(۳)

ص: ۳۹

۱- رجال مامقانی، ج ۳، ص ۶۹.

۲- بحارالانوار، ج ۴۳، ص ۲۱۱.

۳- ر. ک: عمر رضا کحاله، اعلام النساء، ص ۱۹، دمشق، المطبعه الهاشمیه.

ام ایمن یا برکه دختر «ثعلبه بن عمر» و از زنان آگاه و مخلص بود. او در محضر حضرت زهرا علیها السلام به کمالات معنوی بالایی دست یافت. پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم او را «مادر» می خواند و می فرمود: «او بقیه ای از اهل بیت من است».^(۱)

ام ایمن در جنگ احد، حضوری فعال داشت و در امر آب رسانی و مداوای مجروحان کوشا بود. وقتی شایعه کشته شدن پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم در جنگ احد پخش گردید و گروهی از مسلمانان فرار کردند؛ ام ایمن به آنان تندی کرد و گفت: «شمشیرهای خودتان را به ما بدهید و نخ ریسی به دست گیرید و نخ برسید».^(۲)

ام ایمن در جنگ خیبر هم حضوری فعال داشت. وی دارای دو پسر به نام های ایمن و اسامه بود. ایمن در جنگ به شهادت رسید و

ص: ۴۰

-
- ۱- ذبیح الله محلاتی، ریاحین الشریعه، ج ۲، ص ۳۲۶ (دارالکتب السلام یه _ تهران).
  - ۲- محمد بن عمر واقدی، المغازی، ج ۱، ص ۲۷۷، مؤسسه الاعلمی المطبوعات _ بیروت).

اسامه در آخرین روزهای عمر پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم فرمانده سپاه اسلام جهت جنگ با رومیان شد. ام ایمن بعد از شهادت حضرت زهرا علیها السلام عازم مکه گردید. در بین راه نزدیک جحفه، از تشنگی و خستگی بی حال شد و با حالت تضرع و زاری به خداوند عرض کرد: «خداوند! آیا مرا تشنه می گذاری با اینکه من کنیز دختر پیامبرت بودم؟» بعد از دعا، دلوی پراز آب از آسمان برای او فرستاده شد. ام ایمن از آن خورد و تا هفت سال تشنه و گرسنه نشد. (۱)

از امتیازات ویژه این بانوی بزرگوار، این است که در هنگام ظهور حضرت مهدی علیه السلام به همراه دوازده زن دیگر، رجعت خواهد کرد. (۲)

© © ©

ص: ۴۱

۱- بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۴۴.

۲- شیخ عباس قمی، سفینه البحار، ج ۲، ص ۷۳۷ (دارالمرتضی - بیروت).

فصل ۳: زنان نمونه در دوران اهل بیت علیه السلام

اشاره

ص: ۴۳

در طول دوران زندگی امامان علیه السلام زنانی با ایمان، شجاع و باتقوا بودند که مطیع امر امام خود بوده و برای دیگران الگویی مناسب به شمار می روند. برخی از چهره های ماندگار این زنان پرهیزکار و مؤمن عبارت اند از:

۱. حضرت فاطمه علیها السلام

فاطمه زهرا علیها السلام دختر پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم و همسر امام علی علیه السلام که برترین بانوی جهان هستی می باشد. کسی که هنگام تولد او چهار زن نمونه - حوا (همسر حضرت آدم علیه السلام، آسیه (همسر فرعون)، کلثمه (خواهر حضرت موسی علیه السلام)، و مریم (مادر حضرت عیسی علیه السلام) - از جانب پروردگار به کمک حضرت خدیجه علیها السلام شتافتند و به جهت حمایت از اسلام، در به

دنیا آوردن فرزندش، او را یاری کردند.^(۱)

جایگاه و منزلت حضرت زهرا علیها السلام چنان زیاد است که همواره از احترام های خاص و ویژه پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و همسر وفادارش و... قرار گرفت؛ چه افتخاری بالاتر از اینکه ائمه اطهار علیه السلام از نسل او می باشند. آن حضرت با وجود سن کم، به مقامی می رسد که از سوی پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم سرور زنان معرفی می شود. بارها پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم در حق زهرا علیها السلام می فرمود: «فاطمه پاره تن من است».^(۲) او آخرین نفری بود که پدرش با او خداحافظی کرد و نخستین کسی بود که پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم به دیدارش می شتافت.

تمام ابعاد تصور شده برای یک زن نمونه در او جلوه گر است. علاوه بر خانه داری، استاد و معلم بانوان عصر خود بود و با تفاسیر دینی و قرآنی، مشکلات اعتقادی و احکام آنان را حل

ص: ۴۵

۱- ر. ک: ذخائرالعقبی، احمد طبری (انتشارات جهان، تهران، ص ۴۴).

۲- کنز العمال، متقی هندی، (موسسه رساله - بیروت) و ج ۶، ص ۲۲۰.

می کرد. بارها دوشادوش پدر و شوهر گرامی اش در جنگ ها شرکت و کمک می نمود.

او برترین و بهترین الگو در اخلاص و عبادت، تعلیم و تربیت، شجاعت و پایداری است. در برابر امام زمان علیه السلام خود مطیع و مدافع حریم ولایت و امامت بود و در این راستا چنان استوار و ثابت قدم بود که تا پای جان از امام خود دفاع کرد و در این راه به شهادت رسید. در مقام فاطمه علیها السلام همین بس که امام مهدی علیه السلام او را الگوی خود معرفی کرده است: «فی ابنه الرسول الله لی اسوه حسنه»؛ «دختر پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم فاطمه زهراء علیها السلام برای من الگویی نیکوست». (۱)

امام خمینی رحمه الله او را نمونه انسان کامل می دانست و می گفت: «... یک زن در دنیا آمد که مقابل همه مردان است؛ یک زن به دنیا آمد که نمونه انسان است، یک زن به دنیا آمد که تمام هویت انسانی در او جلوه گر است». (۲)

ص: ۴۶

۱- بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۱۸۰.

۲- صحیفه نور، ج ۷، ص ۳۴۱.

در وصیت نامه سیاسی الهی ایشان آمده است: «ما مفتخریم که ادعیه حیات بخش که او را «قرآن صاعد» می خوانند از ائمه معصومین ما است. ما به «مناجات شعبانیه» امامان و «دعای عرفات» حسین بن علی علیه السلام و «صحیفه سجادیه» این زبور آل محمد صلی الله علیه و آله و سلم و «صحیفه فاطمیه» که کتاب الهام شده از جانب خداوند متعال به زهرای مرضیه است، از ماست».^(۱)

۲. فضه

فضه، بانوی پرهیزگار و با کمالات بود که وظیفه سترگ خدمت گزاری و همراهی حضرت زهرا علیها السلام را بر عهده داشت.

او در طول دوران حضور خود در کنار فاطمه علیها السلام درس معرفت و پرهیزکاری فرا گرفت و به خودسازی پرداخت و نهایت استفاده را از حضور خود در خانواده وی کرد. در مدت بیست سال از زندگی خود، حتی گفت و گو و مکالمات عرفی خود را با آیات قرآن کریم

ص: ۴۷

انجام می داد(۱) و هرکس از وی سؤال می نمود با آیات قرآن جواب می داد.(۲) او در نهضت عاشورا و همراه حضرت زینب علیها السلام بود و در تمام حوادث، خدمت گزاری راستین و با همت، برای بازماندگان شهدای کربلا به شمار می رفت.(۳)

۳. أم البنین علیها السلام

فاطمه کلابیه دختر «حزام بن خالد» همسر امام علی علیه السلام است که توسط برادرش عقیل جهت همسری حضرت انتخاب گردید. وقتی که امیرمؤمنین علیه السلام از وی صاحب چهار پسر به نام های عباس، عبدالله، جعفر و عثمان شد، وی را ام البنین خواندند. این چهار فرزند در کربلا در رکاب امام حسین علیه السلام به شهادت رسیدند.

وقتی خبر شهادت آنان به مادرشان رسید، گفت: «از امام حسین علیه السلام به من خبر بدهید! فرزندانم و آنچه زیر آسمان کبود است، فدای

ص: ۴۸

۱- اعلام النساء، ص ۵۹۷.

۲- بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۸۶.

۳- بحار الانوار، ج ۴۱، ص ۲۷۳.

حسین علیه السلام باد... این علاقه به امام زمان دوران، نشان از اخلاص و ایمان وی دارد که شهادت چهار فرزند خود را در مقابل امام کوچک می داند. ما نیز در برابر امام زمان مثل ام البنین علیها السلام، هرچه داریم باید فدا کنیم تا گزندى متوجه او نگردد. ام البنین علیها السلام بعد از مدتی، در مدینه از دنیا رفت و در بقیع دفن شد.

۴. امّ وهب

وی دختر «نمر بن قاسط» و همسر «عبدالله بن عمیر کلبی» است، زمانی که از آمدن امام حسین علیه السلام به کربلا مطلع شد، به همراه شوهرش خدمت آن حضرت رسید. در روز عاشورا، ام وهب و همسرش عبدالله با سپاه عمر سعد جنگیدند. امام حسین علیه السلام او را فراخواند و فرمود: «خدا به تو پاداش خیر دهد. به سوی زنان بازگرد و با آنان باش؛ زیرا جنگ وظیفه زنان نیست».

ام وهب به سوی خیمه ها بازگشت. زمانی که شوهرش به شهادت رسید، به بالین وی آمد.

گرد و غبار و خون را از صورتش پاک کرد و گفت: «بهشت بر تو گوارا باد». در این لحظه رستم، غلام شمر، عمودی بر سر ام وهب زد و سرش شکافته شد و در کنار همسرش به شهادت رسید. ام وهب تنها زن شهید در حادثه کربلا در رکاب امام حسین علیه السلام بود.^(۱) فرزندش وهب نیز طبق توصیه مادرش مطیع امر امام حسین علیه السلام بود و با رشادت تمام، در روز عاشورا جنگید. وقتی هم که شهید شد؛ عمر سعد دستور داد سر وهب را برینند و به سوی ام وهب پرتاب کردند. او سرجوانش را بغل کرد و بوسید و گفت: «آفرین پسر! الان از تو راضی شدم و شیرم را به تو حلال کردم». بعد سر فرزندش را به سوی دشمن پرتاب کرد و فریاد زد: «ما چیزی را که در راه خدا دادیم، پس نمی گیریم».^(۲)

ص: ۵۰

۱- تاریخ طبری، ج ۵، ص ۴۲۹.

۲- بحارالانوار، ج ۴۵، ص ۱۶.

حضرت زینب دختر امام علی علیه السلام و حضرت زهرا علیها السلام است. او زنی شجاع، صبور و دارای افتخاراتی بسیار زیاد است. وی علاوه بر اینکه تربیت شده خانواده وحی و امامت می باشد، چند امام را از نزدیک درک و معارف ناب اسلامی را از آنان کسب کرده است. وی مادر شهید، فرزند شهید و خواهر شهید بوده و معروف به عقيله بنی هاشم است؛ چون زنی عالمه و فهمیده بود.

زندگی پررنج و مشقت حضرت زینب علیها السلام از پنج سالگی آغاز گردید؛ یعنی، زمانی که رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم ارتحال کرد و مشکلات فراوانی بر خانواده وی وارد شد. این مصیبت ها و فشارها، شخصیتی مقاوم و شجاع از حضرت زینب علیها السلام ساخت. زینب علیها السلام، پیش از حماسه عاشورا شاهد شهادت مادرش زهرا علیها السلام و پدر بزرگوارش امام علی علیه السلام و امام حسن علیه السلام بود. این مصایب و سختی ها او را آبدیده و صبور کرده بود. او در سال ۶۰، به اتفاق برادر گرامی خود امام حسین علیه السلام

عازم سفر پر از غم و غصه کربلا گردید.

کربلا صحنه شهادت برادران و برادرزادگان و منظرگاه به شهادت رسیدن فرزندان برومندش محمد و عون است. اوج اقتدار و صبر زینب علیها السلام زمانی بود که به اسیری برده شده، زمانی که کاروان اُسرا به کوفه رسید و زینب علیها السلام به مجلس ابن زیاد برده شد؛ در آنجا خطبه ای خواند که همگان احساس کردند کلام علی علیه السلام دوباره در کوفه زنده شده است. بعد هم در مجلس یزید ملعون در شام خطبه ای غرّا و آتشین خواند که باعث رسوایی خاندان بنی امیه گردید. زینب علیها السلام چنان حماسه آفرید که پایه های حکومت فرزند معاویه را به لرزه درآورد. (۱)

پس از آن که زینب علیها السلام وارد مدینه شد و قبر پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم را مشاهده کرد، صدای گریه اش بلند شد و فریاد زد: «ای رسول خدا! خبر کشته شدن

ص: ۵۲

۱- احمد بن علی طبرسی، الاحتجاج، ج ۲، ص ۳۵ (مؤسسه اعلمی - بیروت).

حسین علیه السلام را آورده ایم»^(۱). این نشان از مطیع بودن و تسلیم محض بودن او نسبت به امام زمان خود دارد که باشجاعت و فداکاری هر چه داشت در راه امام خود فدا کرد و خود هم اسیری را با افتخار پذیرفت. حضرت زینب علیها السلام سال ۶۲ ه ق از دنیا رفت.

امام خمینی رحمه الله حضرت زینب علیها السلام را الگویی مناسب و مقاوم در برابر جباران و ظالمان و حتی مصایب دانسته و به همگان می فرمود: زینب گونه باشید. «شما ملاحظه کنید که بهترین خلق الله در عصر خودش، حضرت سیدالشهدا علیه السلام و بهترین جوانان بنی هاشم و اصحاب او شهید شدند و از این دنیا رفتند با شهادت؛ لکن وقتی که در آن مجلس پلید یزید صحبت می شود، حضرت زینب علیها السلام قسم می خورد که «ما رینا الا جمیلا» (ما جز زیبایی چیزی ندیدیم. رفتن یک انسان کامل، شهادت یک انسان کامل در نظر

ص: ۵۳

۱- عبدالرزاق مقررّم، مقتل الحسين، ص ۳۷۶، (مکتبه بصیرتی _ قم).

اولیای خدا جمیل است، نه برای اینکه جنگ کرده و کشته شده، برای اینکه جنگ برای خدا بوده است.^(۱)

۶. ام فروه

وی دختر «قاسم بن محمد بن ابی بکر»، همسر امام محمد باقر علیه السلام است. امام صادق علیه السلام فرزند برومندش درباره مادرش می فرماید: «مادرم، بانویی باایمان، پاک و پرهیزکار بود و درستی و نیکوکاری شیوه او بود. (کانت امی مّمن آمنت و ایقنت و احسنت).^(۲) به خاطر همان خصلت های نیکو بود که مردم، امام صادق علیه السلام را «ابن مکرمه» (پسر مادر ارجمند) یاد می کردند.^(۳)

۷. نجمه

نجمه «مادر امام رضا علیه السلام»، بسیار نجیب و

ص: ۵۴

۱- صحیفه نور، ج ۲۰، ص ۲۰۴.

۲- اصول کافی، ج ۱، ص ۴۷۲ (انتشارات علمیه اسلامیة _ تهران).

۳- ریاحین الشریعه، ج ۳، ص ۷.

پارسا بود. اهل مغرب و کنیز حمیده خاتون، همسر امام صادق علیه السلام بود که به جهت احترام وی، هیچ گاه نزدش نمی نشست! روزی حمیده به فرزندش امام کاظم علیه السلام فرمود: «نجمه بانویی بسیار زیرک و دارای محاسن اخلاقی بالایی است که مانندی ندارد، با او ازدواج کن».^(۱) ثمره این ازدواج، تولد علی بن موسی الرضا علیه السلام بود. نجمه در تربیت فرزندش سنگ تمام گذاشت؛ از این جهت به بستگانش گفت: «دایه ای پیدا کنید تا مرا در امر شیردادن کمک کند؛ چون نوافل و ذکرهایی که قبل از تولد فرزندم داشته و به آنها عادت کرده بودم، به خاطر شیردادن کم شده است. می خواهم کسی مرا در امر شیردادن یاری کند تا دوباره عبادات و مناجاتم را شروع کنم».^(۲)

نجمه بعد از عمری زندگی بابرکت و همراهی با امام کاظم علیه السلام و تربیت فرزندش چون امام رضا علیه السلام، در مدینه از دنیا رفت و در قبرستان

ص: ۵۵

۱- صدوق، عیون الاخبار الرضا، ج ۱، ص ۱۴.

۲- منتهی الامال، ج ۲، ص ۲۵۸.

مشریه ام ابراهیم مدفون گردید.

۸. فاطمه معصومه علیها السلام

ایشان دختر «امام موسی بن جعفر علیه السلام» و نجمه علیها السلام است.

بارگاه این بانوی بزرگوار در قم، باعث گرد آمدن علما و دانشمندان شده و آن را تبدیل به قطب اصلی جهان تشیع کرده است. در این رابطه امام هفتم علیه السلام فرمود: «قم، خانه و پایگاه آل محمد صلی الله علیه و آله و سلم و شیعیان آنان است». حضرت معصومه علیها السلام در میان فرزندان امام کاظم علیه السلام، جایگاه رفیع و بلندی دارد. وی بانویی دانشمند و راوی حدیث از ائمه معصوم علیهم السلام به شمار می آید و دارای مقام علمی و معنوی بسیار بالایی است.

حضرت معصومه علیها السلام، در سال ۲۰۱ هـ ق جهت ملحق شدن به برادر خود از مدینه به سمت خراسان حرکت کرد. وقتی به ساوه رسید، بیمار شد؛ و سپس به همراهان خود دستور داد او را به قم ببرند. (۱) زمانی که وارد قم شد، پسران سعد

ص: ۵۶

اشعری و دیگر بزرگان قم، از وی استقبال باشکوهی انجام دادند. بعد از مدت هفده روز اقامت در این شهر در سن هجده سالگی از دنیا رفت. بدن مطهره وی در مقبره بابلان(۱) به خاک سپرده شد و سقفی از بویا روی آن برپا گردید. تا اینکه زینب علیها السلام دختر امام جواد علیه السلام، بر قبر مبارکش گنبدی بنا کرد.(۲)

امام رضا علیه السلام در خصوص زیارت قبر خواهرش فرمود: «کسی که مرقد مطهره معصومه علیها السلام را با دانایی و معرفت به حق او، زیارت کند، سزاوار بهشت می شود.»(۳)

۹. حبابه

حبابه دختر «جعفر» از قبیله بنی اسد است. وی از زمان امام علی علیه السلام تا زمان امام رضا علیه السلام زنده و راوی حدیث هشت امام معصوم علیه السلام بود.

ص: ۵۷

۱- اعلام النساء المومنات، ص ۵۷۷.

۲- ریاحین الشریعه، ج ۵، ص ۳۳.

۳- عیون اخبار الرضا علیه السلام، ج ۲، ص ۲۶۷ (محمد بن بابویه، انتشارات اعلمی - تهران).

حضرت علی علیه السلام قطعه سنگی به او داد که نقش انگشتی مبارکش در آن نقش بسته بود و از او خواست ضمن نگهداری، آن را خدمت یکایک امامان علیه السلام ببرد و از آنان بخواهد تا انگشت خود را در آن بزنند و مانند نیاکان بزرگوار خود، سنگ را به نقش انگشتی خویش مزین سازند. (۱)

وی در طول دوران عمر، چندین بار بیمار شد و ضعف پیری بر او غلبه کرد؛ ولی با دعای ائمه علیه السلام شفا گرفت و جوان شد. یک بار در زمان امام حسین علیه السلام بود که حضرت در حق او دعایی خواند و آثار بیماری از او رفع گردید. (۲) یک بار هم در سن ۱۱۳ سالگی در زمان امام سجاد علیه السلام، آن حضرت برایش دعا کرد و حبابه سلامتی و جوانی خود را به دست آوردند و سومین بار به برکت دعای امام صادق علیه السلام شفا یافت. این بانو، مخلص و اهل عبادت بود و بر اثر سجده های

ص: ۵۸

۱- اصول کافی، ج ۲، ص ۱۵۲.

۲- رجال کشی، ص ۱۱۴.

طولانی، پیشانی اش پینه بسته بود. (۱) سرانجام در سن ۲۳۵ سالگی در زمان امام رضا علیه السلام از دنیا رفت و آن حضرت پیراهن خود را برای وی کفن نمود و با دست مبارک خویش وی را به خاک سپرد. (۲)

۱۰. سبیکه

سبیکه مادر «امام جواد علیه السلام» و از خاندان «ماریه قطیبه» (همسر پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و سلم) است. وی جزء برترین زنان دوران خود بود. اخلاق و منش نیکویی داشت.

امام رضا علیه السلام از سبیکه، به عنوان بانویی متزه و پاکدامن و بافضیلت یاد می کرد و می فرمود: «سبیکه، در قداست و پاکی شبیه حضرت مریم علیها السلام است و پاک و پاکیزه آفریده شده است». (۳)

امام هفتم علیه السلام سال ها پیش از آنکه این بانو به خانه امام رضا علیه السلام وارد شود، برخی از

ص: ۵۹

۱- سفینه البحار، ج ۱، ص ۲۰۷.

۲- رجال کشی، ص ۱۱۴.

۳- بحار الانوار، ج ۵۰، ص ۱۵.

خصوصیات وی را بیان فرموده و توسط یکی از یاران خود برایش سلام فرستاده بود.^(۱) سبیکه افتخار مادری امام جواد علیه السلام و همسری امام رضا علیه السلام را دارا بود؛ و خود نیز فضایی بس عظیم داشت. در روایتی سبیکه «خیره الاماء» (زاده بهترین کنیز)، معرفی شده است.^(۲)

۱۱. حکیمه

حکیمه دختر «امام جواد علیه السلام» و همسر «ابوالحسن محدّث» از بانوان مؤثر در دوران اهل بیت علیه السلام بود. مادرش سمانه مغربیه معروف به «سیده» و کنیه اش «ام فضل» بود. او بیشتر روزها روزه و بسیار باتقوا بود.^(۳) حکیمه شاهد تولد امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف بود. او در دوران غیبت صغری، برای برطرف کردن حواجج مردم و بیان مسائل از سوی امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف نقش به سزایی داشته و حتی در شناساندن آن حضرت کسانی که دچار

ص: ۶۰

۱- اصول کافی، ج ۱، ص ۳۱۵.

۲- اصول کافی، ج ۱، ص ۳۲۳.

۳- منتهی الآمال، ص ۹۶۷.

تردید بودن، نقش مهمی ایفا می کرد. در واقع حکیمه در معرفت و شناساندن امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف گام های بلندی برداشته بود.^(۱)

نام حکیمه خاتون در کتب رجال، تراجم و حدیثی آمده است.^(۲) او در سال ۲۷۴هـ. ق در سامراء از دنیا رفت و در کنار قبر مطهر امام حسن عسکری علیه السلام دفن شد.^(۳) در زیارت نامه این بانو از وی به عنوان یک زن صالحه و عابد یاد شده است.^(۴)

۱۲. نرجس

نرجس، همسر امام حسن عسکری علیه السلام مادر «امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف» است. وی دارای معنویت خاصی بود که حکیمه دختر امام جواد علیه السلام او را سرآمد و سرور خاندان خویش، و خود را خدمتگزار او

ص: ۶۱

-
- ۱- عیون الاخبارالرضا علیه السلام، ص ۴۲۶، بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۸۰.
  - ۲- بحارالانوار، ج ۹۹، ص ۸، اعلام الوری، ص ۳۳۸.
  - ۳- بحارالانوار، ج ۱۰۲، ص ۸۰.
  - ۴- محسن امین، اعیان الشیعه، ج ۶، ص ۲۱۷ (دارالتعارف ۱۴۰۳ هـ بیروت).

می نامید. (۱) امام هادی علیه السلام در اولین دیدار با وی _ هنگام تزویج ایشان با فرزندش امام حسن عسکری علیه السلام _ فرمود: «بشارت می دهم تو را به فرزندی که حاکم بر مشرق و مغرب می شود و زمین را از عدل و داد آکنده می سازد.» (۲)

حکیمه خاتون در خصوص تولد امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف از نرجس خاتون در شب نیمه شعبان سال ۲۵۵ ه. ق گزارشی مفصل ارائه کرده است. نرجس در طول دوران بارداری و نگه داری فرزندش _ متحمل سختی های بسیاری شد؛ ولی همه آنها را به جان خرید تا آخرین ذخیره الهی در امان باشد. نرجس در سال ۲۶۱ ه. ق وفات یافت و در سامراء به خاک سپرده شد.

© © ©

ص: ۶۲

۱- بحارالانوار، ج ۵۱، ص ۱۲.

۲- ریاحین الشریعه، ج ۳، ص ۳۱.

بخش دوم: زنان در آخرالزمان و عصر ظهور

اشاره

ص: ۶۳

فصل ۱: زن در دوران آخرالزمان

اشاره

ص: ۶۵

با مطالعه و پژوهش در منابع دینی روشن گردید که زنان اسوه و نمونه در تاریخ اسلام، کم نبودند و حضور آنان در تمام عرصه های سیاسی، اجتماعی و عبادی بسیار پررنگ بوده است. در وقایع سال های گذشته نقش زنان کاملاً محسوس بوده است؛ مانند نقش زنان در نهضت تنباکو که باعث تعطیلی بازار شد و ساختمان شاه به محاصره عده ای از آنان در آمد؛ چرا که به مراجع و علمای آنها توهین شده بود. در پیروزی انقلاب اسلامی ایران هم نقش زنان انکار ناشدنی است؛ چرا که آنان دوشادوش مردان در مبارزه با طاغوت شرکت کردند. همین طور در زمان هشت سال جنگ تحمیلی، زنان نقش به سزایی داشتند و در حال حاضر _ که

دوران شکوفایی نظام مقدس جمهوری اسلامی است _ زنان در تمام عرصه های علمی، فرهنگی، سیاسی و ... حضوری چشمگیر دارند. اما در دنیایی دیگر و نگاهی دیگر در غرب، از زنان استفاده ابزاری می شود و فرهنگ سالم و انسانی آنان تغییر می یابد. اگر هوشیاری زنان مسلمان و فعال در میدان های مختلف نباشد، شاهد انحراف زنان خواهیم بود که در روایات به آن اشاره شده است. این مسئله، مسؤلیت زنان پاکدامن را بیشتر از گذشته می کند....

از مجموع روایاتی که از معصومین علیه السلام وارد شده و با مطالعه سیر جامعه بشری و مقایسه جایگاه زن در جوامع مختلف، می توان این روندی خاص را در دوران آخرالزمان ترسیم کرد. در این دوران وضعیت زنان ایده آل نبوده و حتی در جوامع اسلامی تهدیدهای جدی ای متوجه آنان است. در اینجا با استفاده از برخی روایات، وضعیت زنان در آخرالزمان مورد بررسی قرار می گیرد باشد که زنان عصر ما بصیرت لازم را کسب کنند و با فرهنگ سازی و

الگوسازی مناسب، نسل امروز ما را با اهداف بلند جامعه اسلامی آشنا سازند. اگر زن در جایگاه واقعی خود قرار گیرد، نجات دهنده و حیات بخش خواهد بود و الا- به انحطاط و تباهی دچار خواهد شد. امروزه زنان مؤمنه و فعال در عرصه دین کم نیستند، ولی فضای کلی روایات آخرالزمانی، هشدارهای بسیار جدی برای مردم دوران ما است. البته این هشدارها عمومیت ندارد و زنان منتظر باید با تلاش و کوشش و انجام واجبات و ترک محرمات، از گسترده شدن آن جلوگیری کنند، که این مهم به یقین به عهده زنان جامعه اسلامی برمی آید.

پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و سلم در جمع اصحاب خود می فرمود: «کیف بکم اذا فسدت نساءکم و فسق شبابکم و لم تأمروا بالمعروف بل امرتم و نهیتم عن المعروف و اذا رايتم المعروف منکرا و المنکر معروفاً»؛ «چگونه می شود حال شما هنگامی که زن های شما فاسد شوند و جوانان شما به فسق و فجور بگرایند و شما نیز به جای امر به معروف، امر به منکر و نهی از معروف

نمایید و معروف را منکر و منکر را معروف پندارید؟! صحابه با تعجب سؤال کردند: آیا چنین وضعی پیش خواهد آمد؟! فرمود: «نعم و شَرَّ من ذلك»؛ «بله، بدتر از این هم خواهد شد». و در ادامه فرمود:

«اذا مشاركت النساء ازواجهنَّ في التجارة حريصا على الدنيا»؛ «هنگامی که زن ها برای طمع دنیا در دادوستد همسرانشان شرکت کنند». «يشتبه الرجال بالنساء و النساء بالرجال»، «مردها خود را به صورت زن و زنان خود را به صورت مرد می آورند.» «لعن الله المتشبهات من النساء بالرجال و المتشبهين من الرجال بالنساء»؛ «لعنت خدا بر زنانی که خود را به صورت مرد در می آورند و مردانی که خود را به صورت زن در می آورند.» «وكان الزنا تمتدح به النساء و الليل لا يستخفي به من الجراه على الله»؛ «زنا دادن به صورت يك فضیلت برای زن بازگو می شود. دیگر منتظر شب نمی شوند که تاریکی آنها را بپوشاند، زیرا جرأت بر خدا به آن حد می رسد. (حیا از بین می رود)»

«سیکون فی الآخر امتی الرجال،... نساء هم کاسیات عاریات علی رؤسهنّ... لایجدن ریح الجنه فالعنوهنّ فانهنّ ملعونان»؛ «در آخر امت من، مردانی پیدا می شوند که زنانشان در عین لباس پوشیدن، لخت و عریان هستند و بر سرشان چیزی همانند کوهان شتران لاغر است، آنها عطر بهشت را نمی شنوند؛ آنها را لعنت کنید که آنها از رحمت خدا به دور هستند.»

«واذا رایت المراه تصانع زوجها علی نکاح الرجال و رایت خیر بیت یساعد النساء علی فسقهنّ»؛ «هنگامی را می بینی که زن از همسرش مطلع است که با هم جنس خود رابطه دارد و به روی او نمی آورد و می بینی که در بهترین خانه ها زن تشویق می شود که فسق و فجور کند.»

«اذا رفعوا النبیان و شاوروا النِسوان و یكثر الاختلاط»؛ «هنگامی که ساختمان ها بلند شود، زنان مورد مشورت قرار بگیرند و اختلاط زن و مرد فراوان شود.»

«اذا رايت المراه تقهر زوجها و تعمل ما لايشتهي و تنفق عليه من كسبها فيرضى بالدنئ من الطعام و الشراب»؛ «در آن زمان زن را ببینی که با خشونت با همسرش رفتار می کند، آنچه را که شوهرش نمی خواهد انجام می دهد و از درآمد شخصی خود به شوهرش انفاق می کند و شوهرش نیز برای چیز اندکی از مال دنیا راضی شده و ناملايمات همسرش را تحمل می کند.» «عندها امارات النساء و مشاوره الاماء و قعود الصبيان على المنابر و التباهي باللباس»؛ «در آخرالزمان، زنان حکومت می کنند و مورد شور و مشورت واقع می شوند. کودکان بر فراز منبر نشسته، امر و نهی می کنند و آن زمان مردم با لباس ظاهری خود به یکدیگر فخر فروخته و مباحثات می کنند.»^(۱)

امام صادق علیه السلام هم در روایتی درباره وضعیت

ص: ۷۱

۱- بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۲۵۴ و ۲۶۰؛ صحیح مسلم، ج ۶، ص ۱۶۸؛ بشاره الاسلام، ص ۲۵؛ اعلام الوری، ص ۴۳۳؛ تحف العقول، ص ۴۱، وسائل الشیعه، ج ۱۶ ص ۱۲۲

زنان دوره آخرالزمان می فرماید: «و رایت النساء یتزوّجن بالنساء معیشه المراه من کدّ فرجها و رایت النساء یتخذن المجالس کما یتخذها الرّجال»؛ «در آن زمان زنان را خواهی دید که با زنانی دیگر آمیزش می کنند و زندگی و معیشت زنان با خودفروشی و از راه حرام تأمین می شود و زنان همچون مردان جلسه تشکیل می دهند.»^(۱)

جامعه پیش از ظهور، جامعه ای آکنده از فساد و بی بندوباری اخلاقی است و از فسادهای رایج آن زمان هم جنس بازی است!! به صورتی که جنبه قانونی پیدا می کند و به آن رسمیت داده می شود و اگر کشوری زیر بار این فساد اخلاقی نرود، به آن اعتراض می کنند و او را مورد تمسخر قرار می دهند!!^(۲) حال اگر زنان جامعه اسلامی، در احیای فرهنگ ناب اسلامی بکوشند و عرصه را برای فعالیت منحرفان تنگ کنند و با پرکردن خلأهای معنوی فرزندان و...

ص: ۷۲

۱- بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۲۵۶.

۲- مریم معین الاسلام، رسالت های زن منتظر، ص ۳۷.

جلوی به انحراف کشیده شدن آنان را بگیرند، بسیاری از معظلات اجتماعی و ضددینی حل خواهد شد، آنان با فرهنگ سازی و فعالیت در عرصه های مختلف می توانند، جلوی گسترش تاریکی زنان آخرالزمان را بگیرند و زمینه را برای ظهور منجی موعود فراهم آورند.

نکته مهم در زمان غیبت و آخرالزمان، این است که انسان، باید مراقب خود و خانواده اش باشد تا مبادا اسیر شیاطین گمراه کننده گردد و تنها راه نجات از همه خطرات و بدعت ها پناه بردن به خداوند، قرآن و عترت است امام علی علیه السلام خطاب به کمیل می فرماید: «یا کمیل! لاتاخذ الا عَنَّا تَکُنْ مِنَّا»؛ «ای کمیل! ایده ای را از غیر ما خاندان عصمت و طهارت نپذیر تا از ما باشی.»^(۱)

پس زنان باید به کارنامه، خویش توجه کنند و در برابر تهاجم فرهنگی، حافظ جامعه و دین باشند؛ نگاهی به گذشته تاریخ صدساله اخیر نیز

ص: ۷۳

گواه این است که زنان جامعه اسلامی، توان این کار را دارند.

© © ©

ص: ۷۴

عصر ظهور امام زمان، دورانی شکوهمند و خیره کننده است؛ عصری که با انقلاب جهانی و تشکیل حکومت بزرگ مهدوی، آمال و آرزوهای همه پیامبران و اولیای الهی محقق شده و صالحان و مستضعفان بر کرسی قدرت می نشینند.

برخی چنان شایستگی و منزلت پیدا می کنند، که جزو اصحاب ویژه حضرت مهدی موعود علیه السلام در دوران ظهور قرار می گیرند. طبق بعضی از روایات، پنجاه تن از ۳۱۳ یار خاص حضرت زن هستند؛ چنان که در بعضی از روایات به سیزده زن هم اشاره شده است. البته جمع دو روایت ممکن است؛ یعنی، در میان اصحاب و یاران حضرت پنجاه زن وجود دارد که سیزده تن از ایشان رجعت کننده هستند.

امام باقر علیه السلام فرمود: «و یجی واللہ ثلاثہ مائہ

ص: ۷۶

و بضعه رجلا فيهم خمسون نسوه هم النجباء و القضاء و الحکام و الفقها في الدين»؛ «به خدا سوگند! سیصد و اندی خواهند آمد و پنجاه زن نیز در میان آنان است. آنان برگزیدگان، قضاوت کنندگان، حاکمان و فقیهان در دین می باشند.» (۱)

همچنین آن حضرت فرمود: «و یجیء والله ثلاثمائة و بضعه عشر رجلا فيهم خمسون امراه یجتمعون بمکة...»؛ «به خدا سوگند! سیصد و بیشتر از ده نفر می آیند که پنجاه تن از این عده زن، هستند و در مکه، کنار یکدیگر جمع خواهند شد...» (۲)

علاوه بر این پنجاه یار خاص، چهارصد بانوی برگزیده دیگر نیز به اتفاق حضرت عیسی علیه السلام، به

ص: ۷۷

-
- ۱- محمد بن ابراهیم نعمانی، الغیبه، ص ۲۷۹؛ تفسیر العیاشی، ج ۱، ص ۶۵.
  - ۲- معجم الاحادیث امام المهدی، ج ۱، ص ۵۰۰؛ تفسیر العیاشی، ج ۱، ص ۶۵، شیخ مفید، الارشاد، ص ۳۵۹؛ الغیبه شیخ طوسی، ص ۲۶۹؛ اعلام الوری، ص ۴۲۷؛ اثباه الهداه، ج ۳، ص ۵۴۸؛ عقد الدرر، ص ۴۹.

همراهان امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف خواهند پیوست.

رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: «ینزل عیسی بن مریم علی ثمان مأة رجل و اربع ماه امراه اخیار من علی الارض و اصلح من مضی»^(۱)؛ «عیسی بن مریم، به همراه هشتصد مرد و چهارصد زن از بهترین و شایسته ترین افراد روی زمین خواهد آمد.»

تمام اینها نشان از منزلت، جایگاه و شایستگی زنان دارد که حتی در دوران ظهور هم به درجات و مقام های والاتری نایل می آیند. دوران ظهور دوران بالندگی و ترقی زنان می باشد آنان پس از دوره ظلمانی و خرد کننده آخرالزمان دوباره به جایگاه رفیع خود بر می گردند. زندگی آنها سرشار از علم شده و در کمال امنیت و رفاه قرار می گیرند؛ یعنی، زنان دوران ظهور و جا معه دوران ظهور جبران انسان های منحرف آخرالزمان را می کنند.

رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: «اما جهان پس از

ص: ۷۸

۱- کنز العمال، ج ۱۴، ص ۳۳۸، فردوس الاخبار، ج ۵، ص ۵۱۵.

ظه‌ور، زن و خان‌واده به جایگاه اسلامی و انسانی خود دست می‌یابند»^(۱) در عصر پس از ظه‌ور، هرگونه ناامنی اجتماعی از میان رفته و امنیت و رفاه فراگیر می‌شود. امام علی علیه السلام می‌فرماید: «در روزگاران پس از ظه‌ور، چنان محیط امنی ایجاد می‌شود که زن، با همه زر و زیور خود، از عراق تا شام می‌رود... و چیزی او را نمی‌ترساند»^(۲) یعنی امنیت کاملاً برای زنان برقرار و جامعه‌ای کاملاً ایده‌آل شکل می‌گیرد، به صورتی که رفاه، توسعه و عدالت فراگیر می‌شود. معارف اسلامی تعمیق می‌گردد. شکاف میان فقیر و غنی از میان برداشته می‌شود. و مساوات و برابری حاکم می‌گردد. حال اگر بخواهیم این زیبایی دوران ظه‌ور را در عصر حاضر درک کنیم، زنان و مادران بهترین نقش را می‌توانند ایفا کنند و آن بیان زیبایی‌های عصر ظه‌ور برای فرزندان است تا میل و رغبت آنان

ص: ۷۹

۱- بحارالانوار، ج ۶، ص ۲۱۳.

۲- محمدبن علی بابویه، خصال، ج ۲، ص ۴۱۸.

به ظهور حضرت مهدی علیه السلام بیشتر شود و آنان در مسیر آرمان های زیبای جامعه مهدوی قرار گیرند تا به تبع آن جامعه هم آکنده از این شور و اشتیاق شود.

© © ©

ص: ۸۰

بخش سوم: مسئولیت‌ها و وظائف زنان در عصر غیبت

اشاره

ص: ۸۱

همه انسان های منتظر_ اعم از زن و مرد _ هر کدام وظایفی برعهده دارند و هرکس با اهتمام به وظیفه خود، می تواند زمینه ساز خوبی برای ظهور حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف باشد. در این بین برخی وظایف خاص، مربوط به قشر زنان است که به آنها اشاره می گردد:

۱. معرفت و شناخت به امام

بسیاری از وظایف منتظران، _ بخصوص زنان جامعه اسلامی _ مرتبط با معرفت و شناخت امام عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف است. اگر معرفت حاصل شود، «وظیفه» و مسئولیت معنا پیدا می کند؛ زیرا شناخت او رمز حیات و هویت ما است. البته تنها شناخت کفایت نمی کند، بلکه همراهی آن باید باور و اعتقاد عمیق هم وجود، داشته باشد تا انسان بتواند در آن راه جانفشانی و ایستادگی

کند. پس ایمان و باور داشت عمیق به حجت الهی، رمز ماندگار و پایداری جامعه منتظر است.

پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: «من مات و لم يعرف امام زمانه مات میتة الجاهلیة»؛ «هر کس بمیرد و امام زمانش را نشناسد [علاوه بر زندگی جاهلی] به مرگ جاهلیت می میرد.»^(۱) این معرفت آثار و فواید بسیاری دارد و زنان جامعه باید نسل آینده را متوجه کنند که وجود امام چه آثار و برکاتی دارد و امام یک نعمت و رحمت برای بشر است. امام باقر علیه السلام می فرماید: «من مات و هو عارف الامامه لم یضره تقدم هذا الامر و تأخر و من مات و هو لامة کان کمن هو مع القائم فی فسطاطه»؛ کسی که بمیرد در حالی که امام خود را شناخته باشد، جلو افتادن یا تأخیر امر [ظهور]، بر او زیان نمی رساند و کسی که بمیرد در حالی که امام خود را شناخته است، مانند کسی است که در خیمه امام و همراه او

ص: ۸۳

۱- کمال الدین، ج ۲، ص ۴۰۹؛ اعلام الوری، ص ۴۴۲؛ اصول کافی، ج ۲، ص ۱۳۱.

البته زن منتظر برای مهیا شدن جهت حضور در جامعه مهدوی، علاوه بر شناخت و معرفت به امام، می بایست انگیزه ها و انرژی لازم برای پیمودن این مسیر سعادت بخش را در خود ایجاد و ذخیره نماید، بدون عزم راسخ و تصمیم جدی، بال ناقصی برای پرواز خواهد بود و کاری از پیش نخواهد برد.

مهم ترین و واجب ترین مسئله بعد از شناخت خداوند و رسول او، «شناخت ولی امر و صاحب الزمان علیه السلام» است؛ زیرا این امر یکی از ارکان ایمان می باشد. محمد بن حکیم گفت: به حضرت ابی عبدالله امام صادق علیه السلام عرض داشتم: معرفت ساخته کیست؟ فرمود: از ساخته های خداوند است، بندگان را در آن ساخت بهره ای نیست.(۲)

بعد از کسب معرفت، تداوم درخواست

ص: ۸۴

۱- اصول کافی، ج ۱، باب ۸۴، ح ۵، ص ۴۳۳.

۲- اصول کافی، ج ۲، ص ۱۶۳.

معرفت آن حضرت از خداوند نیز اهمیت دارد. در این زمینه دعایی وارد شده است که کلینی رحمه الله و نعمانی رحمه الله و صدوقی رحمه الله به سندهای خود از زراره روایت کرده اند و بر خواندن آن تأکید شده است: «اللهم عرفنی نفسک فانک ان لم تعرفنی نفسک ام اعرف نبیک، اللهم عرفنی رسولک فانک ان لم تعرفنی رسولک لم اعرف حجتک، اللهم عرفنی حجتک فانک این لم تعرفنی حجتک ظللت عن دینی»^(۱)؛ «بارخدا یا! تو مرا به خود آشنا کن که اگر رسول خودت را به من شناسانی، پیغمبرت را نخواهم شناخت؛ بار خدایا! تو رسولت را به من شناسان که اگر خود را به من شناسانی _ حجتت را نخواهم شناخت. پروردگارا! حجت خودت را به من شناسان که اگر حجتت را به من شناسانی از دین خود گمراه خواهم شد.» یعنی دریچه ای ورود به دین شناخت امام و معرفت به امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف است.

ص: ۸۵

۱- کلینی، کافی، ج ۱، ص ۳۳۷؛ نعمانی، غیبت، ص ۸۶؛ صدوق، کمال الدین، ج ۲، ص ۳۴۲.

البته از وظایف دیگر در این زمینه شناخت علامت های ظهور _ به ویژه علایم حتمی است _ که امامان علیه السلام از آن ها خبر داده اند. امام صادق علیه السلام می فرماید: «علامت را بشناس، پس هرگاه آن را شناختی، پیش افتادن یا تأخیر کردن این امر تو را ضرر نرساند...» (۱)

۲. تربیت نسل منتظر

براساس آموزه های اسلامی، انسان را در مسیر انتظار واقعی قرار می دهد و او را در راستای آرمان والا آماده می کند. زنان و مادران جامعه منتظر، ضمن اینکه خود را در زمره منتظران واقعی قرار می دهند، باید برای پرورش نسل منتظر نیز سازوکارهای مناسبی فراهم نموده و جامعه را جهت تحقق این هدف آگاه سازند. مادران با بصیرت و آگاهی و ایجاد زمینه های لازم در فرزندان خویش و از بین بردن موانع، در این راه موفق خواهند بود؛ زیرا در طول تاریخ هر وقت زنان

ص: ۸۶

۱- کلینی، کافی، ج ۱ ص ۳۷۲.

در تربیت موفق بودند، موفقیت های چشم گیری نصیب بزرگان و اولیای الهی می شد.

برای اینکه مادران بهتر بتوانند نسل امروز را با اهداف و آرمان های مهدوی آشنا کنند، باید در جهت تقویت بنیان های دین داری در فرزندان خود تلاش کنند؛ چرا که نسل بدون دین و معرفت، هرگز نمی تواند در آینده، پرچم دار حکومت جهانی حضرت مهدی موعود علیه السلام باشد.

در این راستا باید سازو کارهای تربیت نسل منتظر را با تکیه بر قرآن و عترت، شناخت و آنها را با فهمی عمیق، زیبا و شیرین درک و بیان نمود. معرفی دقیق و عالمانه امامان رحمت و بیان سیره و مقام و منزلت آنان، تأثیر بسزایی در تربیت افراد دارد و زودتر نتیجه می دهد. دوران کودکی، زمان شکل گیری شخصیت است و در این دوره ای که رسانه های الحادی نقش آفرینی می کنند، شکل دهی به شخصیت کودک کار بسیار سختی است. البته در این راه باید از خداوند یاری خواست و همانند امام سجاد علیه السلام

عرض کرد: «اللهم اعنی علی تربیه اولادی...»؛ «خدایا! مرا در پرورش فرزندانم یاری کن.» (۱)

یکی از کارهایی که امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف بعد از ظهور انجام می دهد، تکمیل مکارم اخلاقی است، همان گونه که امام باقر علیه السلام می فرماید: «اذا قام قائمنا وضع یدیه علی رؤس العباد فجمع به عقولهم و اکمل به اخلاقهم»، «زمانی که قائم ما قیام کند، دست بر سر مردم می کشد و عقول آنها را کامل می کند و خداوند متعال به واسطه حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف اخلاق مردم را به کمال می رساند.» (۲)

زنان جامعه هم باید فرزندان خود را براساس، اخلاق اسلامی و در مسیر انتظار پویا تربیت کرده و آنان را در راه کمال و تعالی قرار دهند، چرا که هیچ انقلاب و نهضتی، بدون زمینه سازی در تربیت نیروی انسانی کارآمد موفق نخواهد شد. یکی از موارد زمینه سازی و

ص: ۸۸

۱- صحیفه سجاده، دعای ۲۵.

۲- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۳۶.

نیرو سازی حکومت حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، تربیت نسل منتظر در راستای زمینه سازی ظهور، امری مهم و بایسته است که وظیفه آن بردوش زنان با ایمان و کسانی است که احساس تکلیف می کنند و پایبند اعتقادات و باورهای خود هستند.

پس زنان باید مقام تربیت را به منزله یک رسالت الهی حفظ کنند و از خداوند یاری بخواهند تا با تربیت و آماده کردن نسل منتظر، زمینه را برای ظهور و حکومت امام عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف، آماده سازند و به نیروهای توانمند امام عجل الله تعالی فرجه الشریف بیفزایند.

البته زنان باید خودشان عامل به دستورات الهی باشند، تا بتوانند معارف دینی را به فرزندان و جامعه انتقال دهند و با صبر و حوصله در این راه بکوشند. از آنجایی آموزه های قرآن کریم و سخنان ائمه معصوم علیه السلام سرتاسر هدایت و تعلیم است؛ زنان جامعه باید با کمک کارشناسان، آنها را در تربیت نسل منتظر به کار گیرند و فرهنگ اسلامی _ بخصوص خاصه فرهنگ مهدویت _ را

در محیط خانه و اجتماع زنده و پویا سازند. در این صورت فرزندان از کودکی با فرهنگ مهدویت و انتظار آشنا می شوند و با امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف خود رابطه قلبی، عاطفی و علمی برقرار می کنند. خصوصیات حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف را در خانه خود از کودکی احساس نموده و هر لحظه منتظر امام عزیز خود می باشند و از غیبت او ناراحت بوده و برای رفع موانع ظهور می کوشند.

در تربیت نسل منتظر، نقش مادر اهمیت به سزایی دارد، چنان که حضرت امام خمینی رحمه الله می فرماید: «این مادر که بچه در دامن او بزرگ می شود، بزرگ ترین مسئولیت را دارد... شریف ترین شغل در عالم، بزرگ کردن بچه است و تحویل دادن یک انسان است به جامعه.»^(۱)

مادر می تواند بعد از نماز، صبحگاه خویش را با قرائت دعای عهد آغاز کند و طعم راز و نیاز با خدا و در دل با امام را به کودکان خود

ص: ۹۰

بپوشانند. او نباید گامی جز برای رضای خدا بر دارد و تربیت را بانظارت خداوند و امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف انجام دهد. لذا مادران می توانند با استفاده از شیوه های جدید و کاربردی، در تربیت فرزندان بیش از پیش بکوشند و شاهد آثار و برکات درخشان آن باشند.

۳. رعایت حجاب و عفاف

حجاب به معنای رعایت پوشش ظاهر مطابق با دستورات اسلامی است و عفاف؛ یعنی مصون داشتن قلب از توجه به نامحرم و پاک داشتن خود از افتادن در گناه و حرام.

یکی از دستورات اساسی و مهم اسلام _ رعایت حجاب و عفاف است که برای حفظ حریم فرد و جلوگیری از انحرافات اجتماعی، وضع شده است. در واقع حجاب برای زن قلعه امنی است تا از هر نوع بدی مصون باشد. رعایت عفاف برای او، کمکی است، برای دست یافتن به هر آنچه که خداوند دوست دارد او بدان دست یابد، از این رو زنان جامعه انتظار با

رعایت حجاب و عفاف هم دستور خداوند را عمل کرده اند و هم مورد توجه حضرت ولی عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف قرار گرفته اند. در این صورت می توانند جامعه ای سالم و با معنویت داشته و آن را به سوی ظهور سوق دهند. در سوره نور آیه ۳۰ خداوند می فرماید:

«قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذَلِكَ أَزْكَى لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ»؛

به مؤمنان بگو چشم های خود را [از نگاه به نامحرمان] فرو گیرند و عفاف خود را حفظ کنند. این، برای آنان پاکیزه تر است. همانا خداوند از آنچه انجام می دهید، آگاه است.

اگر حجاب و عفاف رعایت نشود، زن ضمن اینکه به سوی فساد و آلودگی کشیده می شود؛ مردان جامعه، _ بویژه جوانان _ را نیز تحریک می کند و این امر موجب بروز هیجان های کاذب غیر اخلاقی می شود که مورد رضای خداوند و امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف نیست. در واقع رعایت حجاب و عفاف، موجب سلامت جامعه منتظر می شود و

ساحت جامعه را از آلودگی های نفسانی پاک نموده و بر امنیت اخلاقی کمک می کند. حتی موجب تقویت و استحکام بنیان خانواده ها می شود و جوانان جامعه هم در آرامش روحی مناسبی، قرار می گیرند و بستر لازم برای رسیدن انسان به کمال را فراهم می سازد.

در واقع ترک حجاب و عدم رعایت آن، موجب انحراف می شود؛ لذا زن و مرد مؤمن باید خود را ملزم به رعایت حجاب و عفاف کنند.

خداوند متعال در قرآن فرمود: *عَلِيهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ ذَلِكَ ادْنَىٰ اَنْ يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ وَ كَانِ اللّٰهُ غَفُوْرًا رَّحِيْمًا؛ (۱)* «ای پیامبر! به همسران و دختران و زنان مؤمن بگو: روسری های بلند خود را بر خویش فرو افکنند، این کار برای اینکه شناخته شوند و مورد آزار قرار نگیرند، بهتر است و خداوند همواره آمرزنده و رحیم است.»

این آیه به زنان دستور می دهد که حجاب

ص: ۹۳

خویش را به طور کامل رعایت کنند تا به خوبی شناخته شوند و مردم آنان را به عفاف و پاکدامنی بشناسند و کسی مزاحمشان نشود.

پس رعایت حجاب و عفاف، هم زنان را سلامت نگه می دارد و هم جامعه و هم خانواده را و این همان چیزی است که موجب رضای خدا و امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف می باشد.

۴. اصلاح نفس و تاسی به امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف

هر گاه جنبه های تربیتی و اخلاقی خانواده ای بالا برود، به همان اندازه جامعه نیز سالم می ماند. در دنیای امروز مسئله تربیت و خلأ معنوی از مسائل مهم افراد جامعه است. در صورتی که زنان بتوانند ضمن اصلاح خود، فرزندان صالح شایسته ای تربیت کنند و آنان را از انحرافات مصون دارند؛ جامعه هم مصون خواهد ماند. اصلاح جامعه و مبارزه با فساد و تباهی از اقدامات اصلی خود امام زمان خواهد بود. امام صادق علیه السلام می فرماید: «من سره ان یكون من اصحاب القائم فلیتظرو لیعمل بالورع و

ص: ۹۴

محاسن الاخلاق و هو منتظر»؛ «هر کس دوست دارد از یاران حضرت قائم علیه السلام باشد، باید منتظر باشد و در حال انتظار به پرهیزکاری و اخلاق نیکو رفتار نماید.»^(۱)

این نوع عمل کردن، یعنی، الگو برداری رفتاری و اعتقادی از امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف که منتظر را در راه خویش کمک بسیاری می کند. امام صادق علیه السلام می فرماید: «...یشیر بالتقی و يعمل بالهدی...»؛ «...او به تقوا اشاره کرده و خود عمل به هدایت می کند...»^(۲)

در مجموع زنان جامعه در صورتی موفق به اصلاح می شوند که خودسازی را سرلوحه کارهای خود قرار دهند و مزین به شاخصه های نیکو و خوب باشند و اگر آنان در امر خودسازی موفق باشند، تربیت دیگران نیز راحت انجام خواهد گرفت. خداوند متعال می فرماید: «قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَاها. وَقَدْ خَابَ مَنْ

ص: ۹۵

۱- نعمانی، الغیبه، ص ۲۰۰.

۲- مجلسی، بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۲۶۹.

دَسَاهِيَا؛ «هرکس نفس خود را تزکیه کند، به یقین رستگار شده است و نومید و محروم گشت آن که نفس خود را به گناه آلوده ساخت.» (۱)

بر این اساس مهم ترین رسالت زن منتظر، نیروسازی و زمینه سازی برای ظهور، امام عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف است و این امکان ندارد. مگر تلاش در جهت اصلاح خانواده.

هر زن با نقش آفرینی هایش که در سطح اجتماع، می تواند نقش اصلاحی خود را ایفا، نماید؛ البته با رعایت تقوا و گسترش عفاف؛ چرا که حضور زن در عرصه های مختلف جامعه _ به جز در مواردی که اسلام به دلایل خاص برای حفظ جایگاه زن ممنوع کرده است _ نه تنها اشکالی ندارد، بلکه واجب است. (۲)

تهذیب نفس و پاک سازی درون از صفات

ص: ۹۶

۱- شمس (۹۱)، آیات ۹ و ۱۰.

۲- ر.ک: عبدالله جوادی آملی، زن در آئینه جلال و جمال، ص ۳۸۵.

پلید و زیور دادن آن به وسیلهٔ اخلاق پسندیده، از برنامه‌هایی است. که زنان نقش مهمی در آن ایفا می‌کنند. اگر این برنامه در راستای تربیت اسلامی و انتظار ظهور موعود عجل الله تعالی فرجه الشریف باشد، ثواب انتظار را هم خواهند برد. در واقع منتظران حضرت، از پرهیزکاران و دارای اخلاق نیکو می‌باشند و این در صورتی امکان پذیر است که از درون خانواده با اصلاح و تهذیب نفس همراه باشد.

پیروی کردن و الگو قرار دادن امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف در اخلاق و اعمال؛ منجر به رشد و تعالی انسان می‌شود؛ چرا که کمال ایمان و تمامیت ولایت و همراهی؛ او با این کار انجام می‌شود. از این رو باید در اصلاح خانواده و تهذیب نفس، آن حضرت را به عنوان مقتدا و الگوی خود قرار داد.

اگر بانوی منتظر در تمام شئون زندگی، امام را مقتدای خود قرار دهد، موفق شده و حتی مایهٔ افتخار و زینت جامعه و خانواده می‌شود. امام صادق علیه السلام می‌فرماید: «کونوا لنا زینا و لاتکونوا علینا شینا»؛ «برای ما زینت باشید و مایهٔ ننگ ما

۵. فعالیت و کوشش

اشاره

انسان منتظر در دوران غیبت کبری، برای زمینه سازی ظهور باید تلاش و کوشش کند، و موانع ظهور آن حضرت را برطرف سازد. چرا که یکی از علت های غیبت حضرت، از ناحیه ما بوده است. خواجه نصیرالدین طوسی می فرماید: «وجوده لطف و تصرفه لطف آخر و عدمه منا»؛ «وجود او لطف و تصرف او لطفی دیگر است و نبود آن از ناحیه ماست.»(۲) آنان نباید دست روی دست گذارند و بگویند: حضرت خودش ظهور می کند و اصلاح امور بر عهده اوست و از ما کاری ساخته نیست!

امام باقر علیه السلام در تفسیر آیه شریفه و لقد کتبنا فی الزبور ان الارض یرثها عبادی

ص: ۹۸

۱- اصول کافی، ج ۲، ص ۷۷، ح ۹. - امالی - شیخ صدوق؛ امالی، ص ۴۰۰.

۲- کشف المراد، ص ۴۹۰.

الصالحون(۱) می فرماید: «هُم آل محمد صلى الله عليه و آله و سلم يعثُ اللهُ مَهدِيَهُمْ بَعْدَ جَهدِهم فيَعزُّهم و يذلُّ عَدُوَّهُم»، «بندگان صالح، همانا آل محمد صلی الله علیه و آله و سلم هستند که خداوند، مهدی آنان را پس از کوشش ایشان، مبعوث می کند. آن گاه ایشان را عزّت داده، و دشمنان را ذلیل خواهد کرد.»(۲)

این تفسیر اشاره به فعالیت و کوشش منتظران، پس از ظلم و ستم بیگانگان است. انسان منتظر باید پویا و کوشا باشد و خود را از حالت ایستایی و سکون و رخوت بیرون آورد. زنان جامعه اسلامی نیز باید همچون اصحاب و یاران امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف اهل کوشش و تلاش باشند؛ چنان که رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: «يجمع الله له من اقاصى البلاد على عده اهل بدر كزارون، مجدّون في طاعته»؛ «خداوند برای او از دورترین کشور ما به تعداد اهل بدر (۳۱۳ نفر) جمع می کند، که همگی اهل کوشش و تلاش

ص: ۹۹

۱- انبیاء (۲۱)، آیه ۱۰۵

۲- شیخ طوسی، کتاب الغیبه، ص ۱۸۴

در راه اطاعت خدا هستند.»^(۱) در اینجا تلاش در گسترش علم در سطح جامعه اهمیت بسزایی دارد؛ همان طور که رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم درباره حضرت مهدی موعود عجل الله تعالی فرجه الشریف فرمود: «... یملا الله عزوجل به الارض نورا بعد ظلمتها و عدلا بعد جورها و علما بعد جهلها»؛ «خداوند به واسطه او زمین را بعد از تاریکی، پر از نور کرده و پس از ظلم، پر از عدل نموده و پس از جهل، پر از علم خواهد کرد.»^(۲)

فعالیت با برنامه و آگاهی باعث می شود انسان امام علیه السلام خود را بهتر بشناسد و برای ظهورش بیشتر تلاش کند. البته باید توجه داشته باشد نباید ناامید گردد و بگوید کار و فعالیت من اثر ندارد، پس انجام ندهم. هرگاه انسان حق را یافت _ گرچه پیروان آن کم است _ نباید ترس و دلهره داشته و در آن محکم و پایدار

ص: ۱۰۰

۱- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۱۰، اعلام الوری، ص ۴۰۳، عیون اخبار الرضا علیه السلام، ج ۱، ص ۶۳

۲- کمال الدین و تمام النعمه، ج ۱، ص ۲۶۰، اعلام الوری، ص ۳۹۹

باشد. در همین راستا از حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف نقل شده است: «الحق معنا، فلن یوحشنا من قعدعنا»؛ «حق با ماست، هر کس از ما کناره گیرد ما را به وحشت نمی اندازد.»^(۱)

زن منتظر می کوشد اعمال، رفتار و کردارش همه در راه خدمت کردن به دین خدا و بسط و گسترش سیره و سنت اهل بیت _ بویژه حضرت مهدی _ است. در مقابل فعالیت و تلاش زنان مؤمنه مورد عنایت ویژه خدا و اولیای الهی قرار دارد. بعضی از روایات دلالت دارند بر اینکه فرشتگان، خدمتگزاران امامان علیه السلام هستند و دستوراتشان را انجام می دهند، و در محضر ایشان جز با اجازه شان نمی نشینند.^(۲)

پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: «خوشا به حال کسی که قائم اهل بیت علیه السلام مرا درک نماید، در حالی که در زمان غیبت پیش از قیامش، به امامت او معتقد

ص: ۱۰۱

۱- بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۱۷۸؛ الاحتجاج، ج ۲، ص ۴۶۷.

۲- ر.ک: مکیال المکارم، ج ۲، ص ۳۱۸.

باشد و با دوستانش، دوستی کند و دشمنانش را دشمن بدارد [فعال و پویا باشد]. چنین کسی از رفقای من و مورد دوستی من، و گرامی ترین امت نزد من در روز قیامت خواهد بود. (۱) پس زنان زمینه ساز، در حقیقت با یاری رساندن به امام و فعالیت در جهت اصلاح جامعه، به نوعی خدای متعال را یاری کرده اند: و لِنَصْرِنَ اللّٰهَ مِنْ يَنْصُرُهُ انّ اللّٰهَ لَقَوِيٌّ عَزِيْزٌ (۲) و در آیه دیگر آمده «ان تنصروا الله ينصركم و يثبت اقدامكم» (۳).

برخی از اموری که زن می تواند در آن زمینه فعالیت مستقیمی داشته باشد، عبارت است از:

الف. دعوت به خدا

منتظر واقعی باید شجاعانه و با درایت از فرصت های به دست آمده، استفاده کند و مردم را به دین خدا دعوت کند؛ یعنی، دین اسلام را به صورت زیبا و شیرین و براساس نوع

ص: ۱۰۲

۱- کمال الدین، ج ۱، ص ۲۸۶.

۲- سوره حج، (۲۲). آیه ۴۰.

۳- سوره محمد، (۴۷)، آیه ۷.

مخاطب و ادبیات مناسب انتقال دهد و بتواند آنان را جذب معارف دینی کند. امام سجاد علیه السلام می فرماید: «انّ اهل زمان غیبه، القائلین بامامته و المنتظرین لظهوره... الدعاه الی دین الله عزوجل سرّاً و جهراً»؛ «معتقدان به مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف و منتظران ظهور او در عصر غیبت... در پنهان و آشکار، مردمان را به دین خدا فرا می خوانند.»^(۱) یکی از ابزار دعوت به خدا و جلوگیری از انحرافات، امر به معروف و نهی از منکر است که منتظران _ بخصوص زنان _ باید آن را جدی بگیرند؛ چرا که عده ای با سوءاستفاده از احساسات پاک و روح لطیف اعتقادی آنها، می کوشند جذب مرید کرده و آنها را به سوی خودشان دعوت کنند (نه به سوی خدا) و آن ها را شخص محور سازند.

امام باقر علیه السلام می فرماید: «المهدی و اصحابه... یامرون بالمعروف و ینهون عن المنکر»؛

ص: ۱۰۳

۱- کمال الدین، ج ۱، ص ۳۲۰ باب ۳۱؛ الاحتجاج، ج ۲، ص ۳۱۸؛ اعلام الوری، ص ۴۰۸.

«مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف و یاران او... امر به معروف و نهی از منکر می کنند.»^(۱)

زنان منتظر اگر در راه اصلاح جامعه و رفع ظلم و فساد و احیای امر به معروف و نهی از منکر تلاش کنند، زمینه ساز برداشتن گام های بلندتری برای ظهور خواهند بود.

این امر محقق نمی شود؛ مگر اینکه خودش در مسیر خدا «قربه الی الله» گام بردارد و دیگران را هم دعوت به خدا کند. انسان در زمان غیبت صاحب الزمان عجل الله تعالی فرجه الشریف بیشتر در معرض خطر، زیان، فتنه و امتحان است. در نتیجه اهتمامش به این امر، مؤکدتر و مهم تر از سایر زمان هاست.

ب. مقابله با انحرافات و بدعتها

امروزه برخی در قالب جریانهای معنوی و ادعاهای دروغین، (مثل: ادعای ارتباط با حضرت مهدی موعود عجل الله تعالی فرجه الشریف، دیدار و...) در پی جذب مرید هستند تا بتوانند دکانی برای خود

ص: ۱۰۴

باز کنند!! لذا بانوان باید به صورت جدی، با بدعت ها و خرافات برخورد کنند، و سیره برخورد ائمه علیه السلام را در این زمینه بشناسند. در روایتی آمده است: «یخرج فی آخر الزمان، یقیم اعوجاج الحق...»؛ «در آخر الزمان او خروج می کند و انحرافات که در حق پدید آمده اصلاح خواهد کرد.»^(۱)

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم در مقابل مبارزه با بدعت ها و خرافات فرمود: «اذا ظهرت البدع فی امتی فلیظهر العالم علمه فمن لم یفعل فعلیه لعنه الله»؛ «هر گاه در میان امت بدعت ها پدید آمد، بر عالمان واجب است علم خویش را آشکار سازند و اگر چنین نکنند، پس لعنت خدا بر آنان باد.»^(۲) این فقط خاص مردان نیست؛ بلکه زنان هم باید عالمانه وارد این عرصه شوند. حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم همچنین فرمود: «من ادی الی امتی

ص: ۱۰۵

۱- بحار الانوار، ج ۴۲، ص ۲۱۵.

۲- حر عاملی، وسائل الشیعه، ج ۱۶، ص ۲۶۹؛ اصول کافی، ج ۱، ص ۵۴.

حدیثاً یقام به سنه او یثلم به بدعه فله الجنه»؛ «کسی که برای امت من حدیثی بخواند که با آن سنت من احیا شود و بدعت از بین رود بهشت بر او واجب است.»^(۱) و «و من ردّ صاحب بدعه عن بدعته فهو سییل من سبیل الله»؛ «هرکس بدعتگزاری را از انحرافش باز دارد، راهی از راه های رسیدن به خدا، به شمار می آید.»^(۲)

اگر برخی از زنان بدون توان علمی مناسب ادله و مبناهای دینی، معارفی را بیان می کنند، باید با آنها مبارزه کرد و جلوی بدعت گذاری آنان را گرفت. و اگر با این بدعت ها مقابله نشود، زمینه های نابودی اسلام برداشته می شود؛ همان طور که امام علی علیه السلام می فرماید: «من مشی الی صاحب بدعه فوقره فقد مشی فی هدم الاسلام»؛ «کسی که به سوی صاحب بدعتی قدم

ص: ۱۰۶

۱- بحار الانوار، ج ۲، ص ۱۱۴؛ شیخ مفید، الارشاد، ج ۲، ص ۱۷۱.

۲- بحار الانوار، ج ۲، ص ۳۰۸.

بردارد و او را تعظیم کند و بزرگ بدارد، در راه نابود کردن اسلام قدم برداشته است.»^(۱)

متأسفانه در بررسی هایی که شده است بیشتر مدعیان از مردان هستند؛ ولی بیشتر فریب خوردگان از بانوان می باشند!! لذا زنان جامعه اسلامی وظیفه دارند خود را به علم و معرفت اسلامی، مجهز سازند تا هنگام ظهور و بروز مدعیان دروغین، به مقابله با آنان برخیزند و فریب خوردگان را به قرآن و اهل بیت علیه السلام دعوت کنند.

امام صادق علیه السلام می فرماید: «... هرگاه بدعتی در اسلام دیدید... مردم را از آنان بر حذر دارید تا بدعت هایشان را یاد نگیرند. خداوند در برابر این کار، برای شما حسنات می نویسد و به سبب آن درجات شما را در آخرت بالا می برد.»^(۲)

ص: ۱۰۷

۱- حر عاملی، وسائل الشیعه، ج ۱۶، ص ۲۷۱؛ بحارالانوار، ج ۷۲، ص ۲۶۵.

۲- اصول کافی، ج ۲، ص ۳۷۵.

یکی از فعالیت های مهم مهدوی این است که آن حضرت یاد نشود، مگر با القاب مبارکش، مانند: حجت، مهدی، صاحب الامر، حضرت صاحب الزمان و... البته در مواقعی که نام بردن نام حضرت مشکلی برای دوستان آن حضرت ایجاد می کند، (مثل یاد کردن اسم شریف در مواقع ترس در محافل و مجالس دشمنان دین)، باید تقیه کرد. همچنین و لازم است هم خودمان رعایت ادب را بکنیم و هم به دیگران بیاموزیم که امام دارای شرافت و منزلت والایی است و احترام خاصی دارد. ضمناً یاد کردن از او باید با نهایت ادب و احترام خاص باشد. گاهی به تعریف و تمجید بعضی از اشخاص عادی می پردازیم؛ اما امام با این مهربانی و عظمت را با رعایت ادب یاد نکنیم! البته این رعایت ادب، باید با محبت همراه باشد. و درباره وجوب محبت ائمه علیهم السلام تردیدی نیست و اینکه دوستی ایشان، بخشی از ایمان و شرط قبولی اعمال است. «رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: «خداوند را دوست

بدارید به جهت آنچه از نعمت های خویش به شما می دهد و مرا به جهت دوستی خدای عزوجل دوست بدارید و اهل بیتم علیهم السلام را به خاطر دوستی من دوست بدارید» (۱). لذا باید حب و دوستی امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف را در دل های مردم _ بخصوص نسل جوان _ پویا کرد. این محبت باید به حدی باشد که از طرف امام زمان کارهای خوبی انجام دهد و ثواب آنها به محضر آن حضرت اهدا نماید، مثلاً از طرف ایشان حج به جای آورد و یا به حرم های رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم و ائمه معصومین علیه السلام برود. در هر حال باید از خداوند بخواهیم تا یاد و عشق حضرت، همیشه سرلوحه اعمال و رفتار ما قرار گیرد تا مستوجب عذاب و قهر الهی نباشیم.

از امامان معصوم علیه السلام این ادعا آمده است: «اللهم اغفر لی الذنوب التي تنزل النقم»؛ «بار خدایا! بر من بیامرز گناهی را که مایه نزول

ص: ۱۰۹

۱- مکیال المکارم، ج ۲، ص ۲۱۸ (به نقل از: امالی، ص ۲۱۹).

نقمت هستند» و بدون تردید فراموش کردن یاد امام و غفلت از آن حضرت، نقمت و بلائی بزرگی است که در دنیا و آخرت عواقب سوئی در پی دارد.»(۱)

د. ذکر مناقب و فضایل حضرت مهدی موعود عجل الله تعالی فرجه الشریف

بیان مناقب و فضایل اهل بیت علیه السلام - بویژه حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف از وظایف منتظران است. عمل به این وظیفه باعث می شود که آنان پویا و فعال باشند و نسبت به ظهور حضرت از خود تلاش و اشتیاق خاصی نشان دهند. حضرت موسی بن جعفر علیه السلام فرمودند: «هیچ چیز بر ابلیس و لشگریانش دشوارتر نیست از اینکه برادران ایمانی، با یکدیگر دیدار کنند، و همانا دو مؤمن با یکدیگر دیدار می نمایند که به یاد خدا باشند. آن گاه فضایل ما را یادآوری کنند؛ در این حال گوشت سالمی بر صورت ابلیس باقی نمی ماند، تا جایی که روح پلیدش به التماس می افتد از

ص: ۱۱۰

۱- مکیال المکارم، ج ۲، ص ۴۳۵. (دعای حضرت خضر نبی علیه السلام، دعای شب نیمه شعبان و شب جمعه).

فرط آن که درد می کشد. پس فرشتگان آسمان و بهشت متوجه می شوند و او را لعنت می کنند تا اینکه هیچ فرشته مقربی باقی نماند، مگر اینکه بر او لعنت فرستد که زبون و باحسرت و مردود می افتد.»(۱)

پس با شرکت در مجالس مهدوی و جلساتی که فضایل و مناقب آن حضرت بیان می شود، می توان زمینه ساز ظهور شد؛ امام رضا علیه السلام می فرماید: «هرکس در مجلسی بنشیند که امر ما در آن زنده می گردد، روزی که دل ها می میرند، دل او نخواهد مرد.»(۲) و در جایی دیگر امام صادق علیه السلام می فرماید: «خداوند رحمت کند کسی که امر ما را احیاء نماید.»(۳)

زنان منتظر با تشکیل مجالس به نام اهل بیت علیهم السلام و امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف و دعوت از کارشناسان معتبر، ضمن اینکه جلوی برخی از جلسات

ص: ۱۱۱

۱- اصول الکافی، ج ۲، ص ۱۸۸، ح ۷.

۲- بحار الانوار، ج ۴۴، ص ۲۷۸.

۳- بحار الانوار، ج ۴۴، ص ۲۸۲.

انحرافی را می گیرند؛ می توانند دوست داران اهل بیت علیه السلام را افزایش دهند و آنان را با معارف ناب مهدوی آشنا کنند.

ه. مداومت به خواندن دعای غریق

— برنامه دیگری که زنان منتظر می توانند انجام دهند، مداومت در خواندن دعا، بخصوص خواندن دعای غریق است که شیخ صدوق به سند خود از عبدالله بن سنان از امام صادق علیه السلام روایت کرده است. آن حضرت فرمود: «پس از این شبهه ای شما را خواهد رسید که بدون نشانه دیده شدنی و امام هدایت کننده ای خواهید ماند و از آن نجات نمی یابد، مگر کسی که دعای غریق را بخواند و آن این گونه است:

«یا الله یا رحمن یا رحیم یا مقلب القلوب ثبت قلبی علی دینک»؛ «ای خداوند! ای رحمان! ای مهربان! ای دگرگون کننده دل ها! دل من را بر دینت پایدار کن». راوی گوید من گفتم: «یا الله یا رحمن یا رحیم یا مقلب القلوب و الابصار ثبت قلبی علی دینک»؛

ص: ۱۱۲

حضرت فرمود: «البته خداوند دگرگون کننده دل ها و دیده ها است؛ ولی همین طور که من می گویم، تو نیز بگو: «یا مقلب القلوب ثبت قلبی علی دینک» (۱).

امام صادق علیه السلام نیز می فرماید: «در زمان حیرت و سرگردانی (یعنی دوران غیبت امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف نجات نمی یابد؛ مگر کسی که دعای غریق را بخواند» (۲).

البته جدای از خواندن دعای غریق، درود و صلوات بر آن حضرت هم از اقسام دعا است و علاوه بر این گونه اعمال هدیه نماز مخصوص و قرائت قرآن به آن حضرت هم می تواند از جمله برنامه های مفید در این زمینه به حساب آید.

و. صدقه دادن به نیابت از حضرت مهدی علیه السلام

یکی از نشانه های مودت و دوستی، صدقه _ دادن برای سلامتی حضرت یا صدقه دادن از

ص: ۱۱۳

۱- کمال الدین، ج ۲، ص ۳۵۱؛ اعلام الوری، ص ۴۳۲؛ بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۱۴۹

۲- الغیبه نعمانی، ص ۸۱.

طرف ایشان است. از سفارش های سید ابن طاووس رحمه الله به فرزندش این است که: «... صدقه دادن از سوی آن جناب را پیش از صدقه دادن از سوی خودت و عزیزانت قرار ده....»^(۱)

کسی که به سبب صدقه دادن از سوی برادران مؤمن خود، استحقاق پاداش می یابد، از سوی حضرت ولی عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف، مستحق ثواب و پاداش بزرگ تری خواهد بود و شایستگی آن را دارد که به برترین ثواب های صدقه دهندگان نایل گردد. چون این عبادت را به نیابت از بهترین انسان عالم انجام می دهد و بدون تردید هر قدر که ارتباط و خصوصیت بین او و بین امامش علیه السلام، کامل تر و تمام تر باشد ثوابش؛ در صدقه دادن از سوی آن حضرت فزون تر خواهد بود.^(۲)

ز. مهیا و مطیع امام بودن

منتظران ظهور حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، باید در همه

ص: ۱۱۴

۱- کشف المحجّه، ص ۱۵۲.

۲- ر.ک: مکیال المکارم، ج ۲، ص ۳۰۲.

حال و در هر ساعتی آماده و گوش به فرمان باشند و زندگی خود را به نوعی مدیریت کنند که بی صبرانه منتظر دستورات حضرت باشند و در راه آمادگی ظهور هر چه در توان دارند دریغ نکنند. امام صادق علیه السلام می فرماید: «لِیَعْدَنَّ أَحَدُكُمْ لِخُرُوجِ الْقَائِمِ وَلَوْ سَهْمًا فَإِنَّ اللَّهَ إِذَا عَلِمَ ذَلِكَ مِنْ نَيْتِهِ رَجُوتَ لَأَنْ يَنْسِيَ فِي عَمْرِهِ حَتَّى يَدْرِكَهُ وَيَكُونَ مِنْ أَعْوَانِهِ وَانصَارِهِ؛» (باید هر یک از شما برای خروج قائم، اسلحه آماده کنید؛ چون وقتی خداوند ببیند کسی به نیت یاری مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف اسلحه تهیه کرده است، امید می رود خداوند عمر او را دراز کند تا ظهور را درک کند، و از یاوران مهدی علیه السلام باشد.)^(۱)

آماده کردن اسلحه در اینجا بدین معناست که چون حضرت نیاز به ابزار مبارزه با دشمنان خدا دارد، هر کس در حد توان باید خود را مهیا و آماده کند و این مسئولیت خاص مردان نیست؛ بلکه متوجه زنان هم می باشد.

ص: ۱۱۵

زنان منتظر باید در ابعاد مختلف آماده ظهور حضرت باشند و عصر غیبت کبری، دوران تمرین اطاعت و آماده سازی برای اجرای دستورات حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است. امام خمینی رحمه الله می فرمود: «ما باید خودمان را برای آمدن آن حضرت مهیا کنیم...»^(۱) و این امکان ندارد مگر اینکه از خود آمادگی نشان دهیم و منتظر واقعی باشیم. به راستی برترین اعمال انتظار فرج است؛ یعنی باید برای ظهور کاری انجام بدهیم، نه اینکه در گوشه ای بنشینیم و فقط بگوییم! چرا آقا نمی آید!

البته زنان ضمن اینکه خود را آماده اجرای فرمان های امام و ظهور می کنند، باید فرزندان شجاع و انسان های کاردان را هم تحویل جامعه مهدوی بدهند؛ و چنان که امام خمینی رحمه الله فرمود: «زن ها مردان شجاع را در دامن خود بزرگ می کنند. قرآن کریم انسان ساز است و زن ها نیز

ص: ۱۱۶

انسان ساز، وظیفه زن ها انسان سازی است.»(۱)

از ابو عبدالله جعفری می گوید: «حضرت ابو جعفر محمد بن علی امام باقر علیه السلام به من فرمود: منتهای زمان رابطه نزد شما چند روز است؟ عرض کردم: چهل روز. فرمود: «ولی رابطه ما، رابطه ای است که همیشه هست و هر کس در راه ما اسبی را مهیا نماید، به مقدار دو وزن آن تا مادامی که آن را نگه داشته، برایش ثواب خواهد بود، و هر کس سلاحی را برای یاری ما مهیا سازد تا وقتی که نزد او هست، به مقدار وزن آن برایش ثواب خواهد بود. از یک بار و دوبار و سه بار و چهار بار بی تابی نکند....»(۲)

۶. جدیت در عبادات و حفظ دین

عبادت خداوند و داشتن زندگی معنوی، باعث می شود انحراف در جامعه کم گردد و نورانیت آن زیاد گردد و در نتیجه انسان و اطرافیان او از آسیب های اعتقادی در امان

ص: ۱۱۷

۱- صحیفه نور، ج ۶، ص ۳۰۰.

۲- روضه کافی، ص ۳۸۱، ح ۵۷۶.

بمانند. اگر زنان بتوانند توجه عمیق به اسرار و معارف اصیل عبادات داشته باشند و میناهای اسلامی و عبادات را به خوبی بشناسند، موفق خواهند شد دیگران را هم به سوی خداوند رهنمون سازند از این رو زنان که نقش کلیدی در تربیت و حضور بیشتر در مسائل عبادی دارند در صورتی می توانند فرزندان را به سوی معنویت سوق دهند که فلسفه و اسرار عبادی برای خود آنان حل شده باشد. اینان می توانند اولاد و افراد جامعه را عاشق عبادت کنند و بکوشند افراد تحت تربیتشان عبادت را دوست داشته و از دین خدا پاسداری نمایند.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: «... یملا قلوب العباد عباده...»؛ «حضرت مهدی علیه السلام دل های بندگان را، عاشق عبادت می کند...»^(۱) این عشق به عبادت و جدی گرفتن آن، باعث بندگی و نزدیکی انسان به خدا می شود و شیطان از انسان فرار می کند، همان گونه که در مورد حضرت

ص: ۱۱۸

مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف می خوانیم: «... به یخرج ذل الرق من اعناقکم...»^(۱)

یکی از ابزارهایی که شیطان را از انسان دور می کند، بر پایی نماز است؛ و از اهداف اصلی امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف در دوران ظهور بر پا داشت نماز است. زیدبن علی می گوید: «اذا قام القائم من آل محمد صلی الله علیه و آله و سلم يقول: ايها الناس نحن الذين وعدكم الله في كتابه، الذين ان مكناهم في الارض اقاموا الصلاه...»؛ «هنگامی که قائم آل محمد صلی الله علیه و آله و سلم قیام کند، می فرماید: ای مردم! ما کسانی هستیم که خداوند در قرآن وعده آنان را به شما داده است، آنجا که فرمود: کسانی که اگر مادر روی زمین به آنان امکانات دهیم نماز را به پا می دارند.»^(۲)

حفظ دین و جدی گرفتن عبادات باعث عزت و سربلندی اسلام می شود و بر باور و اعتقاد دیگران به اسلام می افزاید. امام صادق علیه السلام

ص: ۱۱۹

۱- بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۷۵.

۲- بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۳۷۳.

در باره امام مهدی نقل شده است: «اذله علی المومنین، اعزه علی الکافرین»، (در برابر مؤمنان، ذلیل و فروتن و در برابر کافران باعزت و عزیز است.)^(۱) از برکاتی که حفظ دین و جدی گرفتن عبادات دارد این است که انسان پیوسته به یاد آن حضرت می باشد و او را ناظر و شاهد بر اعمال می بیند. وقتی هم که یقین پیدا کرد در پیش چشم او قرار دارد، حتماً در نگه داری و حفظ دین تلاش چند برابری خواهد داشت. اگر زنان جامعه ما این طور عمل کنند، خانواده و فرزندان به هویت واقعی خود می رسند و در برابر گناه مقاومت نموده و انگیزه ای برای خود سازی و دیگر سازی پیدا می کنند.

۷. ایجاد ظرفیت های لازم

از جمله وظایف زن منتظر این است که بکوشد در سختی ها و دشواری های مسیر ظهور، با عزمی جدی گام بردارد و در دوران غیبت کبری، صبور و مقاوم باشد. زیرا اصلاح

ص: ۱۲۰

۱- الغیبه نعمانی، ص ۳۱۶، باب ۲۱.

امور کاری بسیار سخت و دشوار است؛ همان گونه که بسیاری از زنان برای به دست آوردن اندام مناسب، خود را پاییند به رژیم های غذایی می کنند و دقت در ظاهر خود دارند و دشواری های آن را تحمل می کنند، برای پرورش و زیباسازی روح خویش نیز باید عزم جدی داشته باشند و خود را ملتمز به یک رژیم روحی و معنوی کنند. با این تلاش ظرفیت های لازم را به دست می آورند و در برابر دشواری ها و موانع ظهور مقاوم می باشند.

نگه داری دین و ترویج آن، نیاز به صبر و حوصله دارد و نیازمند ظرفیت هایی است که باید آنها را ایجاد کرد. زن باید در این دوران رنج زحمت را قبول کند تا بتواند در برابر دشواری های دوران غیبت، مقاوم باشد؛ چنان که امام خمینی رحمه الله فرمود: «شما بحمدالله زحمت کشیدید، رنج بردید و در همه مراحل پایداری کردید و بانوان ایران در همه جا فعالیت کردند... همه اینها پیش خدای تبارک و تعالی مشکور است و شماها مورد عنایت حق تعالی

هستید و مادامی که به این تعهد باقی باشید، خدای تبارک و تعالی شما را نصرت می کند» (۱).

اگر زنان جامعه اسلامی، می خواهند تصمیم و عزمی راسخ در یاری رسانی به امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف داشته باشند، باید در برابر هر نوع تهاجم فکری و... قوی و استوار باشند. لازمه این امر این است که هر روز بعد از انجام فرایض (بخصوص نماز صبح)، با امام خود تجدید بیعت کنند تا در این راه ثابت قدم بمانند و یا هر جمعه با ایشان تجدید بیعت نمایند.

زنان با صبوری خود، نقش مهمی در عمل به سفارش پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم دارند، چرا که می توانند خانواده و فرزندان و حتی برادران و خواهران دینی خود را به ایمان به حضرت مهدی موعود عجل الله تعالی فرجه الشریف و صبر در زمان غیبت دعوت کنند و باعث شوند آنها از فتنه ها، بلاها، محنت ها، و اذیت های این دوران در امان بمانند. براساس آموزه های دینی، هرکس صبر کند و انتظار

ص: ۱۲۲

۱- صحیفه نور، ج ۱۹، ص ۱۸۴.

بکشد، به فرج و پیروزی نایل می گردد، یعنی، صبر در ظهور و عدم تعجیل در آن، خود نوعی عبادت است و نتیجه آن ایجاد ظرفیت های لازم در برابر دشواری های دوران غیبت است. راوی می گوید: از امام موسی کاظم علیه السلام درباره فرج پرسیدم، فرمود: «آیا نمی دانی که انتظار فرج از فرج است؟ گفتم: نمی دانم، مگر اینکه شما به من بیاموزید، فرمود: «آری، انتظار فرج بخشی از فرج است.»^(۱)

۸. صبر و صبوری

صبر در زمان غیبت امام عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف چند گونه است:

۱. صبر بر طول غیبت؛ به اینکه از شتابزدگانی نباشد که به سبب طولانی شدن غیبت دل هایشان قساوت می گیرد؛ زیرا شتابزدگان در مورد امام عجل الله تعالی فرجه الشریف به تردید می افتند.
۲. صبر بر آنچه از آزار و استهزا و تکذیب و مانند آنها از مخالفان خود می بیند.

ص: ۱۲۳

۱- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۱۳۰، ح ۲۹.

۳. صبر بر اقسام بلاها و محنت هایی که بر او وارد می شود.

۴. صبر بر آنچه از گرفتاری مؤمنان به دست معاندان و آزار مخالفین نسبت به ایشان می بیند؛ در صورتی که نتواند آنها را خلاص کند و از ایشان دفاع کند. (۱)

خداوند در قرآن می فرماید: یا ایها الذین امنوا اصبر و صابروا و رابطو و اتقوا الله لعلکم تفلحون؛ «ای کسانی که ایمان آورده اید، شکیبایی کنید و با اتکا به صبر و پایداری یکدیگر، بر مقاومت خویش بیفزایید و در امور دین و دنیا با یکدیگر همبستگی داشته باشید و از عذاب خدا پروا کنید، شاید که نیکبخت شوید.» (۲)

در واقع انسان با صبر و تحمل مشکلات، می تواند دین دار باشد و در سختی دوران غیبت تحمل خود را بالا ببرد. انسان هایی در این راه

ص: ۱۲۴

۱- ر.ک: مکیال المکارم، ج ۲، ص ۴۱۵.

۲- آل عمران (۳)، آیه ۲۰.

موفق اند که صبر پیشه کنند و تقوا داشته باشند؛ یعنی، خدا محور باشند تا راه دشوار انتظار را به خوبی طی کنند.

امام صادق علیه السلام می فرماید: «خداوند رسول خود را به مکارم اخلاق اختصاص داد، پس خودتان را بیازمایید. اگر در شما آن اخلاق بود، خداوند را حمد و سپاس گوئید و اگر نبود، از خداوند کمک بخواهید و برای دست یابی به آن ها به درگاه خداوند التماس کنید.» پس حضرت آن موارد را نام بردند: «یقین، قناعت، صبر، شکر، خویشتن داری، خلق نیکو، سخاوت، غیرت، شجاعت و مروّت.» (۱)

پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم در خطبه روز غدیر نیز توصیه فرموده بود که: در زمان غیبت امام غائب علیه السلام صبر پیشه کنید و یکدیگر را به صبر سفارش نمایید. (۲)

۹. حفظ آبروی مسلمان

از حضرت علی علیه السلام نقل شده که از جمله

ص: ۱۲۵

۱- اصول کافی، ج ۲، ص ۵۶، ح ۲.

۲- ر.ک: اقبال الاعمال، ص ۴۵۷.

اموری که حضرت مهدی علیه السلام بر آن با اصحاب خود پیمان می بندد، هتک حرمت نکردن افراد است. آنجا که می فرماید: «بِإِذَا يَعُونَ عَلَى اللَّهِ يَهْتَكُوا حَرِيمًا مُحَرَّمًا وَلَا يَسْبُوا مُسْلِمًا وَلَا يَهْجُمُوا مَنْزِلًا وَلَا يَضْرِبُوا أَحَدًا إِلَّا بِالْحَقِّ...»؛ [آنان بر اصولی با حضرت بیعت می کنند که از آن جمله این است که] هتک حرمت فرد آبرومندی را نکنند و کسی را سب و دشنام ندهند و به منزلی هجوم نیاورند و کسی را به جز به حق نزنند...»^(۱) در مورد حفظ آبرو سفارهای زیادی در اسلام شده که دقت و رعایت آن بر هر مسلمانی واجب است.

۱۰. نخوردن مال یتیم

از جمله پیمان های نقل شده در مورد امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف این است که حضرت با کارگزاران و یاران خود بیعت می بندد که: مبادا مال یتیمی را پایمال کنند و به ناحق کسی آن را تصرف نمایند. «انا معکم علی ان... لا تاکلوا مال

ص: ۱۲۶

۱- الملاحم و الفتن فی ظهور الغائب المنتظر (عج)، ص ۱۴۹.

الیتیم»؛ «من با شما هستم در صورتی که مال یتیم را نخورید.»^(۱) این وظیفه می تواند در مورد یاوران حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف و پیروان او هم صدق کند.

۱۱. دشنام ندادن

طبق روایت امام علی علیه السلام، از جمله پیمان هایی که حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف از کارگزاران اخذ می کند، دشنام ندادن به مردم است: «انا معکم علی ان... لا- تشتمون...»؛ «من با شما هستم در صورتی که... کسی را دشنام ندهید.»^(۲)

زنان و بانوان با توجه به این توصیه باید مراقب زبان خود در محیط خانواده و جامعه باشند و در تربیت فرزندان نیز به این امر مهم دقت نمایند.

۱۲. پایداری و مقاومت در دین داری

پایداری و مقاومت در برابر بدعت ها و

ص: ۱۲۷

۱- بحارالانوار، ج ۲، ص ۱۵۵؛ الخصال، ج ۲، ص ۵۴۳.

۲- منتخب الاثر، ص ۱۵۴.

خرافات و حفظ ارزش ها برای انسان های منتظر سخت است و باید با صبر و حوصله و کمک جستن از خداوند آن را انجام دهند. در اینجا باید روحیه پایداری و مقاومت را در خود بالا ببرند تا بتوانند دین و آرمان های اصیل را حفظ، کنند؛ بخصوص اینکه پایداری در دین در ابعاد روحی، معنوی و جسمی آن، باید به درستی انجام گیرد. ائمه اطهار علیه السلام و بزرگان دینی، همراه دین داری، به پایداری در دین _ نیز توصیه می کنند. و اگر انسان منتظر بتواند از دین خود به خوبی محافظت کند، به مقام والایی خواهد رسید و مورد عنایت خواهد بود دین داری نیز میسر نمی شود، مگر اینکه انسان تلاش کند ایمان به خدا را در خود تقویت کند و با بصیرت کامل گام به عرصه اجتماع بگذارد. البته در عصر حاضر، انسان های دین دار و مقاوم زیاد هستند؛ بخصوص در قشر بانوان اینان باید بکوشند این امر را حفظ کرده و باعث ارتقای ایمان دیگران هم گردند.

امام صادق علیه السلام می فرماید: «الا اخبرکم بما لا

يقبل الله عزوجل من العباد عملاً الا به؟ فقلت بلى، فقال: «شهادة ان لا اله الا الله و ان محمداً عبده و رسوله... و الانتظار للقائم»؛
«خبر دهم شما را به چیزی که خداوند، عمل بندگان را جز با آن نمی پذیرد؟ گفتم: بلى، حضرت فرمود: باور به خدای یکتا و
بندگی و پیامبری محمد صلی الله علیه و آله و سلم و چشم داشتن به ظهور قائم عجل الله تعالی فرجه الشریف» (۱)

© © ©

ص: ۱۲۹

۱- الغیبه نعمانی، ص ۲۰۰، باب ۱۱.

بخش چهارم: ویژگی های زنان منتظر

اشاره

ص: ۱۳۱

یکی از مهم ترین شرایط ظهور، کامل شدن اصحاب و یاران امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف است. اینان کسانی اند که ظهور امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف جزو دغدغه های اصلی آنان است و بدین جهت می کوشند زندگی خود را طوری طراحی کنند که در راستای رضای خدا و امام باشد. برترین یاران حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف همان یاوران خاص ایشان هستند که بسیار مقتدر، عادل و کارآمد می باشند. بر این اساس بر زن منتظر، بایسته است که ویژگی های یاران حضرت را مدنظر قرار دهد تا خود را با آنها منطبق سازد. این ویژگی ها و اوصاف عبارت است از:

۱. خدانشناس حقیقی

اصحاب حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف _ که پنجاه زن نیز در میان آنها هستند _ همگی خدانشناس و اهل

ص: ۱۳۲

توحیدند. حضرت علی علیه السلام می فرماید: «... و هم الذین وحدوا الله حق توحیده...»؛ «... و آنان کسانی اند که خداشناس حقیقی بوده و اهل توحید می باشند.»^(۱) در واقع اینان خداخواهی و خداپرستی عمیق آنان باعث یکدلی و یک رنگی میان آنان می شود؛ چنان که امام علی علیه السلام می فرماید: «قلوبهم مجتمع».^(۲)

در قرآن خداوند می فرماید: «یا ایها الذین من یرتد منکم عن دینه فسوف یأتی الله بقوم یحبهم و یحبونه اذله علی المؤمنین اعزّه علی الکافرین یجاهدون فی سبیل الله و لا یخافون لومہ لائم ذلك فضل الله یؤتیه من یشاء و الله واسع علیم»؛

«ای کسانی که ایمان آورده اید! هر کس از شما از آیین خود بازگردد و خداوند جمعیتی را می آورد که آنها را دوست دارد و آنان نیز او را دوست دارند، در برابر مؤمنان متواضع و در

ص: ۱۳۳

۱- بشاره الاسلام، ص ۲۵۹.

۲- بشاره الاسلام، ص ۲۲۰.

برابر کافران سرسخت و نیرومندانند. آنها در راه خدا جهاد می کنند و از سرزنش هیچ ملامت گری هراس ندارند. این فضل خداست که به هر کس بخواهد و شایسته ببیند، می دهد. [فضل] خداوند وسیع و خداوند داناست.»(۱)

امام علی علیه السلام در تفسیر این آیه می فرماید: «هم اصحاب القائم»؛ «آنان یاوران امام قائم هستند.»(۲) پس ویژگی مهم زن منتظر باید خدانشناسی و توحید باشد تا در برابر هر نوع مسائلی مقاوم باشد و خداوند او را یاری نماید.

۲. شب زنده داری و انسان صالحه

درباره اصحاب حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف از امام صادق علیه السلام نقل شده که آنان اهل شب زنده داری اند! «... لا ینامون اللیل، لهم دوی فی صلاتهم کدوی النحل ینتون قیاما علی اطرافهم...»؛ «آنان شب را نمی خوابند، در نمازشان زمزمه ای چون زنبور دارند، شب ها در

ص: ۱۳۴

۱- مائده (۵)، آیه ۵۴

۲- منتخب الاثر، ص ۴۷۵.

حال قیام بر روی پاهای خود می ایستند...»^(۱)

از آن جا که در میان اصحاب امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف زنان هم وجود دارند این صفت شامل آن ها نیز می شود. البته در عصر ما. حضور زنان در محافل معنوی و مسائل عبادی پررنگ تر از مردان است.

قرآن می فرماید: «و لقد كتبنا فی الذبور من بعد الذکر ان الارض یرثها عبادی الصالحون»^(۲)

امام باقر علیه السلام در تفسیر این آیه می فرماید: «مراد از بندگان صالح، اصحاب حضرت مهدی علیه السلام هستند که در آخرالزمان می آیند»^(۳) یعنی، زن منتظر باید صالح و خوب باشد و در امور زندگی و عبادت اهل شب زنده داری بوده و تقوا و پرهیزگاری پیشه کند.

ص: ۱۳۵

۱- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۰۸.

۲- انبیاء (۲۱)، آیه ۱۰۵.

۳- اثباه الهداه، باب ۳۲، ح ۴۱۹.

۳. امانت داری

بانوان شیعه باید با تبعیت و پیروی از امام خود، امانت دار باشند، همان گونه که درباره حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف آمده است: «و الحافظ لما استودع»؛ او نگه دار هر چیزی است که نزد او به امانت سپرده شده است. (۱) زن مسلمان نیز با الگو قرار دادن امام خود، باید امانت دار خوبی باشد؛ چرا که بزرگ ترین امانت نزد او فرزندان هستند و او باید برای رسیدن به آرمان های آینده ما آنها را به خوبی تربیت کند.

۴. اخلاص

زنان منتظر و پیرو مهدی موعود عجل الله تعالی فرجه الشریف ما باید اهل اخلاص و تواضع باشند؛ چرا که آن حضرت برای تکمیل نیروهای خود، نیازمند افراد مخلص است. امام جواد علیه السلام می فرماید: «... فاذا اجتمعت له هذه العده من اهل الاخلاص اظهر الله امره...»؛ «... چون برای حضرت، این مقدار از مخلصان فراهم شود، خداوند امر

ص: ۱۳۶

او را ظاهر خواهد نمود....»(۱) زنان جامعه مهدوی اگر اخلاص واقعی داشته باشند؛ بینش عمیق تری نسبت به امام زمان علیه السلام پیدا خواهند کرد. امام سجاد علیه السلام می فرماید: آنان[یاران حضرت مهدی] به امامت امام مهدی علیه السلام اعتقاد راسخ دارند.»(۲)

۵. شجاعت

بانوان باید در تمام امور، شجاعت و درایت لازم را در تصمیم و موضع گیری داشته باشند و نباید از ملامت افراد ملامت گر بهراسند و در راه حقی که انتخاب کرده اند، ثابت قدم بمانند. در روایتی که درباره امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف آمده است: «و لا يأخذه في الله لومة لائم»؛ «و در راه خدا از ملامت هیچ ملامت کننده ای نمی هراسد.»(۳)

از آنجایی که جهاد و مبارزه، امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف

ص: ۱۳۷

۱- شیخ صدوق، کمال الدین و تمام النعمه، ج ۲، ص ۳۷۷.

۲- بحار الانوار، ج ۳۶، ص ۳۸۶.

۳- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۵۴.

جهانی و فراگیر است؛ یاران آن حضرت نیز باید شجاعت و جسارتی درخور و عزم‌هایی پولادین داشته باشند؛ چرا که بدون آن، قدم‌ها یارای حرکت نخواهند داشت. حضرت علی علیه السلام می‌فرماید: «کلهم لیوثٌ قد خرجوا من غابا تهم لوأنهم هموا بازاله الجبال لا زالوها عن مواضعها»، «همه شیرانی اند که از بیشه‌ها خارج شده‌اند و اگر اراده کنند، کوه‌ها را از جا برمی‌کنند.»^(۱)

امام سجاد علیه السلام هم درباره شجاعت یاران آن حضرت عجل الله تعالی فرجه الشریف می‌فرماید: «جعلت قلوبهم کزبرا الحدید»، (دل‌هایشان چون پاره‌های آهن شده است).^(۲)

۶. ایثار

یاران حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف سختی‌ها را به جان می‌خرند و از خوشی‌ها و لذایذ چشم می‌پوشند و با دست‌های مهربانشان، خوبی‌ها و خوشی‌ها

ص: ۱۳۸

۱- سید مصطفی آل سید حیدر، بشاره الاسلام، ص ۲۲۰.

۲- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۱۷؛ الخصال، ج ۲، ص ۵۴۱.

را به دیگران بذل و بخشش می کنند تا از این رهگذر، قلب ها را نرم کنند و رهیندگان را به دامان پر از مهر و محبت دین برگردانند. آن چنان که رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم از حق اهل بیت خود چشم می پوشاند و آنان را در تنگنا و مضیقه قرار می داد تا دیگران به رفاه برسند و از این رهگذر دل هایشان نرم و نسبت به دین مایل گردد.

حضرت علی علیه السلام می فرماید: «کان من تالفه لهم ان کان الناس فی السِّکن و القرار و الشبع و التّری و اللباس و الوطا و الدثار» و نحن اهل بیت محمد صلی الله علیه و آله و سلم لا سقوف لیبوتنا و لا ابواب و لا سور الا الجرائد و ما شبههما و لا وطا لنا و لا دثار علینا تداولنا الثوب الواحد فی الصلاه اکثرنا و نطوی الايام و اللیالی جوعاً عامتاً... فیوثر به رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم ارباب النعم و الاموال تالفاً منه لهم و استکانه منه لهم؛ «از جمله مهربانی های پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم نسبت به مردم این بود که آنان در آرامش، سیری و پوشش بودند، زیرانداز و روانداز داشتند؛ ولی خانه های

ما(خاندان او) سقف و در و دیواری به جز شاخه های خرما و مانند آن نداشت و فرش و رواندازی نداشتیم. بیشتر ما، برای نماز تنها لباس مان را دست به دست می چرخاندیم و روزها و شب های سالمان را به گرسنگی سپری می کردیم... او از سر مهربانی و فروتنی، صاحبان نعمت و مکنت را بر ما مقدم می داشت.»(۱)

۷. بردباری و ساده زیستی

هیچ کاری بدون زحمت و سختی نتیجه نمی دهد و باید در آن جدیت و تلاش صورت گیرد و با بردباری و شکیبایی پی گیری شود. تصور اینکه در عصر ظهور کارها، خود به خود سامان می یابد و بدون تحمل مشقت ها و انحرافات از جامعه می رود و از همان ابتدای دوران ظهور همه غرق در رفاه و لذت می شوند، خیالی خام و تصویری باطل است.

یاران امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف در راه تحقق آرمان های جهانی و برقراری حکومت عدل، مشکلات و

ص: ۱۴۰

مصیبت های فراوانی پیش روی دارند. از این رو حضرت یارانی می خواهد که بردبار و شکیبیا باشند. امام صادق علیه السلام می فرماید: «ما لباس القائم الا- الغلیظ و ما طعامه الا الجشب؟»؛ «مگر می شود امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف خود لباس خشن بپوشد، ولی یاران و همراهانش غرق در رفاه و خوشی باشند؟»^(۱)

امام علی علیه السلام هم در وصف یاران حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف می فرماید: «انه یاخذ البیعه عن اصحابه ان لایکتروا ذهباً و لافضه و برّاً و لاشعیراً و یلبسون الخشن من الثیاب»؛ «او از یارانش بیعت می گیرد که طلا و نقره ای نیندوزند و گندم و جویی ذخیره نکنند و لباس خشن بپوشند.»^(۲)

یاران حضرت مهدی علیه السلام اعمال و عبادات خود را هیچ می پندارند و با بردباری و گذشت و ساده زیستی به خداوند منت نمی گذارند. امام علی علیه السلام

ص: ۱۴۱

۱- بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۵۴.

۲- منتخب الاثر، ص ۴۶۹.

در این باره فرمود است: «... لَمْ يَمْنُوا عَلَى اللَّهِ بِالصَّبْرِ وَ لَمْ يَشِ تَعْظِمُوا بِذَلِّ انْفُسِهِمْ فِي الْحَقِّ»؛ «یاران مهدی علیه السلام کسانی اند که به جهت بردباری شان، بر خداوند منت نمی گذرانند و از اینکه جان خود را در کف اخلاص نهاده اند، احساس بزرگی نمی کنند.» (۱)

۸. صلابت و استواری

ویژگی دیگر یاران حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف استواری و صلابت است؛ چنان که امام صادق علیه السلام می فرماید: «قلوبهم كزبر الحديد لا-تزلهم الرياح العواصف»؛ یعنی قلوب یاران و زمینه سازان ظهور امام عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف در مقابل دشمنان و طاغوتیان به تکه های آهن بدل شده و هیچ گونه انفعالی از خود در مقابل برنامه های شوم دشمن نشان نمی دهند.» (۲)

در عصر حاضر که انواع و اقسام تهاجمات فرهنگی از سوی دشمن برای استحاله فرهنگی

ص: ۱۴۲

۱- ابن ابی الحدید، شرح نهج البلاغه، ج ۹، ص ۱۲۹.

۲- بحار الانوار، ج ۶۰، ص ۲۱۶.

جامعه دینی صورت می گیرد، زنان جامعه باید باصلاحت و استواری به مقابله بپردازند و ضمن ارتقای معرفتی خود، با شیوه های مختلف با نوآوری های زیبا و دلنشین فرزندان خود در برابر این هجمه ها حفظ کنند و از دشمن نهراسند و عقب نشینی نکنند. در واقع یاران امام زمان علیه السلام ضمن استواری در مبارزه با دشمن، چون انگیزه الهی دارند، هیچ وقت خسته نمی شوند: «لا یملون من الحرب»؛ «از مبارزه با دشمن خسته نمی شوند.»^(۱)

همین طور این صلابت و استواری را در برابر شبهات هم باید داشته باشند و ذره ای نسبت به بصیرت لازم که به دست آورده اند، متزلزل نشوند. امام سجاد علیه السلام می فرماید: «انَّ الله تبارک و تعالی اعطا هم من العقول و الافهام و المعرفة ما صارت به الغیبه عندهم بمنزله المشاهده»؛ «خداوند تبارک و تعالی آنها را آن چنان از عقل و فهم و شناخت برخوردار کرده

ص: ۱۴۳

۱- بحار الانوار، ج ۶۰، ص ۲۱۶.

است که غیبت امام علیه السلام برای آنان به منزله مشاهده و حضور درآمده است.»^(۱)

© © ©

ص: ۱۴۴

۱- بحار الانوار، ج، ۵۲ ص ۱۲۲.

بخش پنجم: مسئله رجعت و زنان

اشاره

ص: ۱۴۵

یکی از اعتقادات مهم شیعه «رجعت» است. در این باره روایات زیادی از اهل بیت علیه السلام رسیده که نشانگر والایی جایگاه رجعت است تا جایی که اگر کسی رجعت را انکار کند از دایره تشیع خارج می شود. امام صادق علیه السلام می فرماید: «لیس منّا من لم یومن بکرتنا»؛ «از ما نیست کسی که ایمان به بازگشت ما ندارد.»^(۱)

رجعت در لغت و اصطلاح

رجعت در لغت، از باب «رجع، یرجع، رجوعاً» است. در اصطلاح یکبار بازگشتن پس از مرگ در عصر ظهور حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است.^(۲)

ص: ۱۴۶

۱- من لا یحضر الفقیه، ج ۳، ص ۲۵۸، ح ۴۵۸۳؛ مستدرک الوسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۴۵۱.

۲- مجمع البحرین، طریحی، ج ۴، ص ۳۳۴.

رجعت، اعتقاد به بازگشت دو گروه از مردگان، (مؤمنان محض و کافران محض) پس از ظهور حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است تا مؤمنان از برپایی حکومت جهانی عدل شاد گردند و کافران، از ذلت و حقارت ستمگران متألّم گردند. در واقع دو گروه رجعت می کنند: گروه اول، صالحان برای دیدن حکومت صالحان و گروه دوم، ستم کاران برای چشیدن خواری دنیا قبل از خواری آخرت. (۱)

امام صادق علیه السلام می فرماید: «انّ الرجعه لیست بعامة و هی خاصه و لا یرجعُ العا من محض الایمان محضاً او محض الشرک محضاً»؛ «رجعت امری همگانی نیست؛ بلکه امری اختصاصی است و تنها کسانی رجعت می کنند که به ایمان خالص یا شرک خالص رسیده باشند.» (۲)

ص: ۱۴۷

۱- مختصر البصائر الدرجات، ص ۱۸؛ بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۶۴.

۲- سید هاشم، بحرانی. تفسیر البرهان، ج ۲، ص ۴۰۸.

امام صادق علیه السلام در اهمیت رجعت فرمودند: «ایام الله ثلاثه: یوم یقوم القائم و یوم الکثره و یوم القیامه»؛ «روزهای الهی سه تاست: روز قیام قائم عجل الله تعالی فرجه الشریف، روز رجعت و روز قیامت»^(۱).

رجعت در قرآن

در قرآن آیاتی چند برای اثبات رجعت ذکر شده است. شیخ حر عاملی رحمه الله در کتاب الايقاظ من الهجعه ۶۴ آیه، و محمدرضا طبسی در کتاب الشیعه و الرجعه ۷۶ آیه، و علامه مجلسی در بحارالانوار بیش از ۱۳۰ آیه ذکر کرده اند برخی از مفسران هم در ذیل بعضی از آیات بر مسئله حتمی بودن رجعت صحه گذاشتند.^(۲) به عنوان نمونه به یک آیه در اینجا اشاره می شود: «و یوم نحشر من کل امه فوجاً مّمن یکذب

ص: ۱۴۸

۱- شیخ صدوق، الخصال، ص ۱۸۰.

۲- ر.ک، بازگشت به دنیا در پایان تاریخ، خدامراد سلیمان؛ رجعت در عصر ظهور، محمد عظیم محسنی دایکندی.

بایاتنا فهم یوزعون»^(۱)؛ «روزی را که ما از هر امتی، گروهی را از کسانی که آیات ما را تکذیب می کردند محشور می کنیم، و آن ها را نگه می داریم تا به یکدیگر ملحق شوند.»

در این آیه سخن از روزی است که در آن گروهی از مردم برانگیخته می شوند. بنابراین اشاره به روزی، غیر از روز قیامت دارد؛ زیرا که در قیامت همه انسان ها از اولین و آخرینشان محشور می شوند. در تفسیر مجمع البیان بر اساس روایاتی، این آیه تفسیر می نماید به اینکه، گروهی از شیعیان حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف و نیز عده ای از دشمنان آن حضرت در دوران ظهور به دنیا باز می گردند.^(۲)

رجعت در ادعیه و زیارات

الف. امام هادی علیه السلام در زیارت جامعه کبیره می فرماید: «معترف بکم، مؤمن بایابکم، مصدق برجعتکم، منتظر لامرکم»؛ «ای امامان

ص: ۱۴۹

۱- نمل (۲۷)، ۸۳.

۲- طبرسی، مجمع البیان، ذیل آیه ۸۳ نمل.

و حجت های خدا من! به [امامت شما] اعتراف می کنم و بازگشت شما را باور دارم و رجعت شما را تصدیق می کنم و امر شما را انتظار می کشم.»^(۱)

ب. در دعای عهد آمده است: «اللهم ان حال بینی و بینة الموت ... فأخرجنی من قبری مؤتراً کفنی ...»؛ «خداوندا! اگر مانع شد میان من و ایشان، آن مرگی که قرار داده ای ... پس مرا از قبرم بیرون بیاور در حالی که کفنم را به خود پیچیده ام ...» طبق روایتی امام صادق علیه السلام در مورد خواندن دعای عهد می فرماید: «اگر کسی چهل بامداد دعای عهد را بخواند، از یاوران قائم خواهد بود و اگر پیش از ظهور آن حضرت بمیرد، خداوند او را از قبرش بیرون آورد و از یاران قائم قرار می دهد.»^(۲)

ج. زیارت امام حسین علیه السلام در روز عرفه و نیز

ص: ۱۵۰

۱- شیخ عباس قمی، مفاتیح الجنان، زیارت جامعه کبیره؛ بحارالانوار، ج ۱۰۲، ص ۱۳۱

۲- بحارالانوار، ج ۵۳، ص ۹۵.

در زیارت اربعین آمده است: «انی بکم مؤمن و بایابکم موقن»؛ «همانا من به شما و به برگشت شما معتقد می باشم» و «انی من المؤمنین برجعتکم»؛ «همانا من از مؤمنان به رجعت شما هستم.»^(۱)

د. دعای روز «دحوالارض» آمده است: «وابعثنا فی کزّته حتی نکون فی زمانه من اعوانه»؛ «ما را در برگشتش برانگیز، تا در زمان او از یارانش باشیم.»

ویژگی رجعت کنندگان

۱. ایمان خالص

رجعت شامل همه مردم نمی شود؛ بلکه تنها کسانی به دنیا بر می گردند که مؤمن خالص باشند؛ یعنی، کسانی که به خدا و فرمان او ایمان آورده باشد. پس باید در این دنیا نگه داری و ارتقای ایمان بکوشد پس در برابر مکر و حیل شیطان مقاومت کند.

۲. معرفت خالص

ص: ۱۵۱

۱- ابن قولویه، کامل الزیارات، ص ۲۱۸.

اگر ایمان بدون شناخت و معرفت باشد، توفیقی در آن نیست. باید معرفت واقعی حاصل شود تا ولایت پذیری و اطاعت، زیبا و شیرین گردد. اگر معرفت خالص باشد، جزو یاران و رجعت کنندگان خواهد بود.

۳. تسلیم در برابر با اهل بیت علیهم السلام

در روایتی پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله و سلم به سلمان فارسی فرمود: «و کل من هومتا»؛ «و هر کس از ما باشد در آن زمان حضور می یابد؛ یعنی، کسانی که بتوانند سنخیت با امامان را در خود ایجاد کنند و مانند سلمان تسلیم محض باشند. همان گونه که می دانیم سلمان به جهت تسلیم و ولایت پذیری جزء اهل بیت علیه السلام قرار گرفت (سلمان منا اهل البیت). (۱)

۴. آماده جهاد و مبارزه

امام صادق علیه السلام به ابوبصیر فرمود: «ای ابوبصیر! اگر قائم، قیام کند، خداوند گروهی را زنده می گرداند که غلاف های شمشیرشان برگردن

ص: ۱۵۲

۱- عیون اخبار الرضا، ج ۲، ص ۶۴.

زنان رجعت کننده

زنان رجعت کننده (۲)

در روایات، از رجعت کنندگان، تحت عنوان کلی، مؤمن محض و کافر محض یاد شده است و به مرد و زن اختصاص ندارد. اما روایاتی نیز وجود دارد که به رجعت برخی از زنان اشاره دارد و حتی نام عده ای از آنها ذکر شده است. مفضل بن عمر می گوید: از امام صادق علیه السلام شنیدم که می فرمود: «همراه قائم سیزده زن وجود دارد. عرض کردم: از آنها در چه کاری بهره می گیرد؟ فرمود: «آنان مجروحان را مداوا کرده و از آنها پرستاری می کنند»؛ همان گونه که زنان همراه رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم چنین می کردند. عرض کردم: نام آنان را برای من بگو! حضرت فرمود: «قنوا

ص: ۱۵۳

۱- بحار الانوار، ج ۵۳، ص ۴۲.

۲- ر.ک: نشانه هایی از دولت موعود، نجم الدین طوسی، ص ۸۵؛ رجعت در عصر ظهور، محمد عظیم محسنی دایکندی، ص ۱۹۹؛ فصلنامه مشرق موعود، سال اول، شماره ۲، تابستان ۸۶؛ مقاله شرح حال ویژگی های بانوان رجعت کننده در حکومت امام زمان علیه السلام، جواد جعفری.

دختر رشید، ام یمن، حبابه والیه، سمیه مادر عمار، زبیده، ام خاله احمسیه، ام سعید حنفیه و صَبَّانَه ماشطه و ام خالد جهنیه»^(۱).

در کتاب منتخب البصائر از دو زن به نام وتیره و احبشیه نیز نام برده شده است که از اصحاب و یاوران حضرت قائم می باشند.^(۲) برخی از روایات نیز تنها به همراه بودن زنان با حضرت اکتفا کرده و تعدادشان را ذکر نکرده اند. در کتاب ریاحین الشریعه نام نسبه دختر کعب ذکر شده است.^(۳)

در نتیجه با توجه به آثار رجعت در زندگی که باعث امید، حرکت و تقویت روحیه ایستادگی و مقاومت می شود و مؤمنان ظلم دیده را تسکین می دهد، جایگاهی مهم دارد. از طرفی با توجه به نقش زنان در دوران غیبت و ظهور و بعد از ظهور، اعتقاد و ایمان به رجعت برای این قشر اهمیت وافری دارد و زنان تشویق می شوند

ص: ۱۵۴

۱- طبری، دلائل الامامه، ص ۲۵۹؛ اثبات الهداه، ج ۳، ص ۷۵.

۲- بیان الائمه، ج ۳، ص ۳۳۸.

۳- ریاحین الشریعه، ج ۵، ص ۴۱.

در امور معرفتی و دین داری تلاش کنند.

© © ©

ص: ۱۵۵

١. قرآن كريم

٢. آل سيد حيدر، سيد مصطفى، بشاره الاسلام، كاظمين، مؤسسه بلاغ، بيروت.

٣. ابن ابى الحديد، شرح نهج البلاغه، مكتبه آيت الله العظمى المرعشى النجفى، قم.

٤. ابن طاووس رحمه الله، سيد على، كشف المحججه، بى تا.

٥. ابن عبدالبر، الاستيعاب، دارالجيل، بيروت ١٤١٢ق/١٩٩٢م.

٦. احمد بن واضح، تاريخ يعقوبى، دارالقرآن، بيروت.

٧. امام خمينى رحمه الله، صحيفه نور، مؤسسه تنظيم و نشر آثار امام خمينى رحمه الله .

۸. امین، محسن، اعیان الشیعه، دارالتعارف ۱۴۰۳ه، بیروت.

۹. بابویه قمی، ابو جعفر بن محمد بن علی بن الحسین، خصال، انتشارات جامعه مدرسین، قم.

۱۰. بحرانی، سید هاشم، تفسیر البرهان، ت ۱۱۰۷، اسماعیلیان، قم.

۱۱. بن شعبه حرّانی، ابو محمد حسن بن علی بن الحسین، تحف العقول عن آل الرسول، انتشارات اسلامی جامعه مدرسین، قم.

۱۲. جعفر بن محمد بن قولویه، کامل الزیارات، ۳۶۷ق، چاپخانه مرتضویه، نجف اشرف.

۱۳. جوادی آملی، عبدالله، زن در آیینه جلال و جمال، ج ۱، مرکز نشر اسراء، قم ۱۳۵۷.

۱۴. حر عاملی، محمد بن الحسن، وسائل الشیعه الی تحصیل مسائل الشریعه، دار احیاء التراث العربی، بیروت.

۱۵. حر عاملی، محمد بن الحسن، اثباه الهداه، چاپخانه علمیه قم، ۱۲۰۴ق.

۱۶. حلبی شافعی، علی بن برهان الدین، السیره حلبی، بیروت.

ص: ۱۵۷

۱۷. حلی، عزالدین حسن بن سلیمان، مختصر البصائر الدرجات، قرن ۹ هجری، چاپخانه حیدریه، نجف الشرف، قرآن.

۱۸. رجال مامقانی.

۱۹. رسولی محلاتی، سید هاشم، زندگانی حضرت امیر المومنین علیه السلام، انتشارات علمیه اسلامیة، تهران.

۲۰. رسولی محلاتی، سید هاشم، زندگانی حضرت محمد خاتم النبیین صلی الله علیه و آله و سلم، انتشارات علمیه اسلامیة، تهران.

۲۱. رضی الدین، علی بن موسی بن طاووس، الملاحم و الفتن فی ظهور الغائب المنتظر عجل الله تعالی فرجه الشریف، ت ۶۶۴هـ، مؤسسه الاعلمی، بیروت.

۲۲. سلیمیان، خدا مراد، بازگشت به دنیا در پایان تاریخ، بوستان کتاب، قم ۱۳۸۴.

۲۳. سید بن طاووس، اقبال الاعمال الحسنه، ت ۶۴۰، بوستان کتاب قم.

۲۴. السیوطی، جلال الدین عبدالرحمن، الدر المنثور فی التفسیر بالمأثور، دارالکفر، بیروت، ۱۴۱۴ق/۱۹۹۳م.

ص: ۱۵۸

۲۵. شیخ صدوق، ابو جعفر محمد علی بن بابویه، کمال الدین و تمام النعمه، انتشارات اسلامی جامعه مدرسین _ قم.

۲۶. شیخ صدوق، امالی.

۲۷. شیخ مفید، محمد بن محمد بن النعمان، الارشاد، بصیرتی، قم.

۲۸. شیرازی، آیت الله مکارم، تفسیر نمونه.

۲۹. شیرویه دیلمی، ابو شجاع شیرویه بن شهردار، فردوس الاخبار، دارالکتب العلمیه، بیروت.

۳۰. صافی گلپایگانی، لطف الله، منتخب الاثر، کتابخانه صدر، تهران.

۳۱. صحیفه سجادیه.

۳۲. الصدوق، ابی جعفر محمد بن علی، من لا یحضر الفقیه، ۴ جلد، انتشارات جامعه مدرسین ۱۴۱۳ق.

۳۳. صدوق، محمد بن بابویه، عیون الاخبار الرضا، انتشارات اعلمی، تهران.

ص: ۱۵۹

۳۴. طبرسی، ابوعلی فضل بن حسن، اعلام الوری باعلام الهدی، ت ۵۴۸ هجری، دارالکتب الاسلامیه، تهران.

۳۵. طبرسی، احمد بن علی، الاحتجاج، مؤسسه اعلمی، بیروت.

۳۶. طبرسی، الامام السعید ابوعلی الفضل بن حسن، مجمع البیان فی تفسیر القرآن، دارا احیاء التراث العربی، بیروت.

۳۷. طبرسی، میرزا حسین نوری، مستدرک الوسائل الشیعہ، ت ۱۳۲۰ هجری. مؤسسه آل البیت علیه السلام لاحیاء التراث، قم.

۳۸. طبری، ابو جعفر محمد بن جریر، تاریخ طبری، دارالمعارف، قاهره.

۳۹. طبری، ابو جعفر بن جریر بن رستم، دلائل الامامه، کتابفروشی رضی، قم.

۴۰. طبری، احمد، ذخائر العقبی، انتشارات جهان، تهران.

۴۱. طبری، نجم الدین، نشانه هایی از دولت موعود _ _ بوستان کتاب قم.

۴۲. طوسی، ابوجعفر محمد بن الحسن، الغیبه، کتابفروشی نینوی، تهران.

۴۳. طوسی، خواجه نصیرالدین، کشف المراد.

۴۴. علامه طباطبایی، تفسیر المیزان.

۴۵. عیاشی سمرقندی، محمد بن مسعود، تفسیر العیاشی، کتابفروشی اسلامیة، تهران.

۴۶. فتاحی زاده، فتحیه، زن در تاریخ و اندیشه اسلامی، مرکز پژوهش های اسلامی صدا و سیما. بوستان کتاب ۱۳۸۷ ش.

۴۷. فخرالدین الطریحی، فضل بن حسن، مجمع البحرین، انتشارات ناصر خسرو.

۴۸. فصل نامه مشرق موعود.

۴۹. قرائتی، محسن، تفسیر نور، ناشر مرکز فرهنگی درسهای از قرآن، چاپ دوم، ۱۳۸۵.

۵۰. قشیری نیشابوری، ابوالحسن مسلم بن حجاج، صحیح مسلم، ۲۶۸ هجری، دار احیاء التراث العربی، بیروت.

۵۱. قمی، شیخ عباس، سفینه البحار، دارالمرتضی، بیروت.

ص: ۱۶۱

۵۲. قمی، شیخ عباس، مفاتیح الجنان.

۵۳. قمی، شیخ عباس، منتهی الآمال.

۵۴. کحاله، عمر رضا، اعلام النساء، المطبعه الهاشمیه، دمشق.

۵۵. کشی، ابو عمر و محمد بن عمر بن عبدالعزیز، رجال کشی، اختیار معرفه الرجال.

۵۶. کلینی، اصول کافی، انتشارات علمیه اسلامیة، تهران.

۵۷. کورانی، شیخ علی و طبسی، نجم الدین، معجم الحدیث الامام المهدی، نشر معارف اسلامی، قم.

۵۸. کلینی، روضه الکافی، انتشارات علمیه، تهران.

۵۹. مجلسی، محمد باقر، بحار الانوار، مؤسسه الوفاء، بیروت.

۶۰. محسنی دایکندی، محمد عظیم، رجعت در عصر ظهور، بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود عجل الله تعالی فرجه الشریف
۱۳۸۹.

۶۱. محلاتی، ذبیح الله، ریاحین الشریعه، دارالکتب الاسلامیه، تهران.

۶۲. معین السلام، مریم، رسالت های زن منتظر _ علی غلامی _ ۲، ۱۳۸۸ ش.

ص: ۱۶۲

٦٣. مقدسى سلمى شافعى، يوسف بن يحيى، عقد الدرر فى اخبار المنتظر، عالم الفكر، قاهره.

٦٤. مقزّم، سيد عبدالرزاق، مقتل الحسين، مكتبه بصيرتى، قم.

٦٥. موسوى اصفهانى، سيد محمد تقى، مكىال المكارم، ترجمه: سيد مهدى حائرى قزوينى، انتشارات مهر قائم، چ اول،
پائيز ١٣٨٠.

٦٦. نجفى، محمد مهدى، بيان الاثم، قم، ١٤٠٨ق.

٦٧. نعمانى، محمد بن ابراهيم، الغيبه، كتابفروشى صدوق، تهران.

٦٨. واقدى، محمد بن عمر، المغازى، مؤسسه الاعلمى للمطبوعات، بيروت.

© © ©

ص: ١٦٣

سؤالات کتاب «قرآن، امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف و زنان»

۱. خداوند در کدام سوره از قرآن کریم چهار نمونه از زنان را یاد می کند؟

الف. سوره مریم   ب. سوره نساء

ج. سوره تحریم

۲. اولین زنی که با پای پیاده از مکه به مدینه هجرت کرد چه کسی بود؟

الف. فاطمه بنت اسد   ب. خدیجه

ج. آمنه

۳. از خصوصیات بسیار خوب ماریه ی قبطیه همسر رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم چه بوده است؟

الف. خوشرویی   ب. کم سخن گفتن

ج. رازداری

۴. اولین شهیده اسلام کدام بانوی مکرمه بوده است؟

الف. فاطمه علیها السلام   ب. سمیه

ج. اسماء بنت عمیس

۵. کدام بانوی مکرمه شصت حدیث از پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و سلم نقل کرده است؟

الف. ام ایمن   ب. خدیجه

ج. اسماء

ص: ۱۶۵

۶. کدام بانوی مکرمه را پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و سلم وی را «مادر» می خواند؟

الف. فاطمه الزهراء عليها السلام   ب. ام ایمن

ج. اسماء

۷. کدام بانوی مکرمه ی اسلام را «امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف» او را الگوی خود معرفی کرده است؟

الف. فاطمه الزهراء عليها السلام   ب. خدیجه

ج. زینب کبری

۸. کدام بانوی مکرمه بیست سال از زندگی خود را با آیات قرآن کریم مکالمه و گفت و گو می کرد؟

الف. ام البنین   ب. فضه

ج. ام وهب

۹. کدام امام معصوم علیه السلام را بخاطر خصلت های نیکوی مادرش او را «ابن مکرمه» گفتند؟

الف. امام صادق علیه السلام   ب. امام رضا علیه السلام

ج. امام هادی علیه السلام

۱۰. کدام بانوی مکرمه ضمن عمر طولانی چندین بار توسط امام معصوم علیه السلام شفا گرفت و آثار بیماری او رفع گردید؟

الف. سبیکه   ب. ام فروه

ج. حبابه

۱۱. کدام بانوی مکرمه به «خیره الاماء» معرفی شده است؟

ص: ۱۶۶

الف. حکیمه

ب. سبیکه

ج. نرجس

۱۲. کدام بانوی مکرمه در معرفت و شناساندن امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف تلاش داشته و نام وی در کتب رجال و تراجم آمده است؟

الف. نرجس

ب. حکیمه

ج. سبیکه

۱۳. مدفن مادر بزرگوار امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف در کدام شهر می باشد؟

الف. نجف اشرف

ب. مدینه النبی

ج. سامراء

۱۴. حضرت علی علیه السلام خطاب به چه کسی فرمودند: «ایده ای را از غیر ما خاندان عصمت نپذیر تا از ما باشی»

الف. کمیل

ب. مالک اشتر

ج. عمار

۱۵. طبق روایت امام باقر علیه السلام از کارهای امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف بعد از ظهور کدام گزینه دست است؟

الف. کامل کردن عقول

ب. به کمال رساندن اخلاق مردم

ج. هر دو مورد

۱۶. این سخن از کیست؟ «شریف ترین شغل در عالم، بزرگ کردن بچه و تحویل یک انسان به جامعه است.»

الف. امام خمینی رحمه الله

ب. مقام معظم رهبری

ج. شهید مطهری

ص: ۱۶۷

۱۷. در کدام سوره از قرآن کریم به عفاف و حجاب زنان در جامعه اشاره دارد؟

الف. سوره نساء   ب. سوره نور

ج. سوره مریم

۱۸. جمله «یا الله یا رحمن یا رحیم یا مقلب القلوب ثبت قلبی عل دینک» مربوط به کدام دعا می باشد؟

الف. دعای هنگام سال تحویل

ب. دعای غریق

ج. دعای ندبه

۱۹. پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و سلم در خطبه ی روز غدیر به منتظران چه توصیه ای داشته اند؟

الف. صبر در زمان غیبت و سفارش به صبر

ب. سفارش به دعای فرج

ج. سفارش به قرائت قرآن

۲۰. امام هادی علیه السلام در زیارت جامعه کبیره اشاره به چه مسئله ای دارد؟ «معترف بکم، مؤمن بایاتکم، مصدق برجعتکم، منتظر الامرکه»

الف. مسئله طول عمر امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف

ب. مسئله رجعت

ج. مسئله انتظار در زمان غیبت

ص: ۱۶۸

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند؟

سوره زمر / ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ. ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفاً علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب «مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱. بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)
۲. تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی
۳. جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه، تبلت ها، رایانه ها و ...
۴. سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو
۵. گسترش فرهنگ عمومی مطالعه
۶. زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱. عمل بر مبنای مجوز های قانونی
۲. ارتباط با مراکز هم سو
۳. پرهیز از موازی کاری

۴. صرفا ارائه محتوای علمی

۵. ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱. چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲. برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳. تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴. تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵. ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶. تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷. راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸. طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹. برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰. برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

JAVA.۱

ANDROID.۲

EPUB.۳

CHM.۴

PDF.۵

HTML.۶

CHM.۷

GHB.۸

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

ANDROID.۱

IOS.۲

WINDOWS PHONE.۳

WINDOWS.۴

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

در پایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می
نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان - خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آواده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی - پلاک ۱۲۹/۳۴ - طبقه
اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۰۲۱ - ۸۸۳۱۸۷۲۲

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

مرکز تحقیقات رایانگی

اصفهان

گامی

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

